

MONARCHA

D V O R V M

IMPERIORVM,

Vnius feueriffimus Vindex, alterius veriffimus Vindicator, Debel-
latorum & Bellatorum Primiceri9; Dominus dominantium Ori-
entis; Terror Tyrannorum; amor & Amator Civium.

S E R E N I S S I M V S

^{AC}
I N V I C T I S S I M V S

IOANNES III

DEI GRATIA REX POLONIÆ, MAGNVS
DVX LITHVANIÆ, RVSSIÆ, PRVSSIÆ, MAZOVIAE,
SAMOGITIAE, KILIOVIAE, VOLHYNIAE, PO-
DLACHIAE, PODOLIAE, LIVONIAE, SMO-
LENSCIAE, SEVERIAE, CZERNIE-
CHOVIAE.

Dum primum auspicato post Viennæ, eliberationem : Strigonii ex-
pugnationem : Turcarum deletorum & pulforum ex Austria Victori-
am : nec non nuperrimam ad Camenecum, & Tyram contra Tur-
cas ac Tartaros felicem expeditionem, Varfauiam Trium-
phator veniret,

^A
Subiectiffima Maieftati fuæ Scholarum Piarum Prouincia
Polona.

SALVTATVS.

ET

*Eo Nomine ita fuæ Virtuti ac Fortunæ debito, atq; ab obligatiffimis
Regali Beneficentiæ clientibus, collecto in pennam, profuso in paginam, dum frequens
Senatus, & Eques Polonus ad Generalia Regni Comitia, Anni 1683. conueniret.*

ACCLAMATVS

Anno Domini formam ferui accipientis 1683, iacra Ca-
bia ad obten-
V A R S A V I Æ. *us Achilli, Tibi*
T Y P I S Collegij Scholarum Pi- *fastus-*

WIKIP
Opole

627 st

DOMINVS NOMEN ILLI. *Psal. 67.*

NOMEN quod terras impleat omnes
Est mihi, mensuram Nominis ipse fero. *Ouid.*

- - - Me vel sola tueri

Fama potest rerum, toto quas gessimus orbe

Et nomen quod mundus amat - - *Lucan.*

Infinita est propemodum illa potestas, quæ

industriâ utitur.

Saavedra:

Regum cognata potentia cælo.

Barcl.

A D

SERENISSIMUM & INVICTISSIMUM D.

D. IOANNEM III.

DEI Gratiâ Regem Poloniæ, Magnum Ducem Lithuanix,
Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Vol-
hyniæ, Podlachiæ, Podoliæ, Livoniæ, Smolen-
sciæ, Czerniechoviæ.

Dominum Clementissimum

P R Æ F A T I O.

*Salve invicte Parens non concessure Quirino
Laudibus, ac meritis non concessure Camillo. Sil. Ital.*

Neq. enim alio nomine salutandus nobis REX SE-
RENISSIME venis: quam Patris Patriæ, qui
parturis innumeros augusto pectore mundos; ut licet
metas rerum nobis fortuna præfigeret, tamen Tuae
ad huc spatia dilatarentur charitatis, ad augendam
Reipub. amplitudinem. Toties Patriam quamvis
vel cineri proxima esset (ut illam solis volucrum)
creavisti, quoties felicitate Regiminis recreavisti; si idem sit recreare,
quod rursus creare. Ambitiosa tamen fortasse esset creaturæ tuæ propensio
in Te, si nos minorum gentium vulgus filij Tui nominemur & simus; nisi
tuam Maiestatem à DEO haberes; quod etiam minimorum inter creatura
culicum opifex appelletur. Ideoq. elabentibus annis, perennabit Tua in
Tuis gloria, & melius quidem in Tui amantibus, quam vel in obfirmatis
ad omnem malleum adamantibus. Singulae ferme horæ Tuis mensurate
facinoribus ævum famæ conficiunt, imò breviora alijs sæcula, quam Tibi
momenta, ad regic & egregie agendum, cum possit semper regimine
Summo

Cæsaris una dies, in sæcula mitti. Lucan.

Nunquam felicius expendit tempus Polonia, quam sub auspicio Tuo, ubi
quilibet stupet ipse labores, annus, alias steriliter transmissos, inter perditos
numeramus. Per Te repulsa, quæ extreme extremis terris Austriaca Ca-
pitolia pulsabat barbaria; Deliquio contabuit Turcica Cynthia ad obten-
tum Umbonis Tui; Porus Alexandro, Memnon prostratus Achilli, Tibi

38
fastuosissimus ad Viennam Wezyrus. Adeoq; fugatis hostibus, & stratâ per
limites orbis barbariâ, nunc debellandis cordibus subditorum venis, in eo
tamen non formidabilis, quod inermes Te facile accedamus, quem tot millia
armatorum fugerunt: ut nihilominus vectigales, & tributarios videas,
pagellam banc in munere ferimus, & vel ideo gratiorem speramus, quod ex
Tuis concinnatam, cum etiam

Iupiter Ambrosiâ satur est, & nectare vivit,

Nos tamen exta Ioui, thura merumque damus. Ouid.

Nec ideo ingrati futuri, quod iam narrata dicamus; nihil enim antiqui
apud nos, præter famam Tuam, omnia in recenti orbis memoria. Non ita
res geris, ut senescant, laureata facinora Tua situm nesciunt. Hoc unum
antiquissimum erit, quod simus

MAIESTATIS TVÆ

Subiectissimi clientes

Scholæ Piæ Provinciæ Polonæ.

PANEGYRICVS.

39
Dormivisti saltem aliquando, illam illam cra-
pulam, abstemio alias & religiosissime sem-
per in ficcis Baccho, sobria vini, nimia ta-
men cruoris populorum, edormivisti barba-
ria, in quam te helluo Sanguinum Mars tu-
us, ad oblivionem pænè humanæ conditio-
nis, adeo terali amyftide è succiso provinciarum jugulo propi-
natâ ingurgitatam resolverat; ut altæ secura quietis, nonnisi
buccinante in aurem Polonâ famâ scires expergisci. Lunaticus
nimirum populus quidquid vel primo somnio apprehendisset,
impresso ad perpetrandum phantasmate à sua nativa Luna tra-
hebatur, vix unquam efficacius horoscopo radio nocturnas
grassationes in genituræ suæ mentibus, vicinissimo terris radi-
cante Planetâ, quam Turcicum Sidus, super calcanda templo-
rum pinnacula induceret, ad consciscenda parricidia permove-
ret, ad excidia regnorum fanaticas indoles inflammaret. Pro-
vinciarum spolia, Monarchiarum fortunas planetares hi En-
dymiones sibi sternebant ut cubarent mollius, vel sub jugum,
vel sub jugulum ditiones & terras rapiebant, semper somnian-
tes Timothei in capturam Urbium sibi expansa retia, donec
Voce clamantis IOANNIS III. clarissimo nomine, vel tunc
maximè cum ferreus urget somnus & in æternam clauduntur
lumina noctem, essent expergefacti. Toti quanto ad Choci-
mum immersa Tyræ nimis soporata successibus Thracia & sen-
tire aut excitari non videbatur, quousq; novissimè totus in eam
infunderetur Danubius. Cecinit in aurem barbariæ fama pu-
blica gratiosum Nomen Monarchæ nostri, & statim in prima
IOANNIS syllaba IO triumphale exhorruit. Increpue-
runt martiales tubæ vecordiam, perstrinxerunt audaciam, &
tunc contra veterum commenta laboranti Lunæ æra obfue-
runt. Detractum est Luminare Turcicum planè cælo, docu-
mento,

mento, precibus olim ab astris Lunam devocasse sagas, nunc
 sagum Martiale ex suæ fortunæ sphaera in pulverem viribus
 deicere. Et hæc est gravissima incantatio hosti, ad lachrymas
 compellere, nec operosæ viribus herbæ sensus oculosq; falle-
 re, sed mucrone refellere, non magicis artibus, sed giganteis
 artibus prosternere. Ab Erebo adiutores implorat manes, cui
 defunt in hostem manus, necromanticas vires adhibet suis dif-
 fusus. Maximum à virtute subsidium, cæteræ bases quibus spes
 nostra nititur labiles; Sibi quisq; firmissimè inhæret. Solus
 Atlas securò in Herculem deponit cælum; Solus L E O P O L-
 D V S in I O A N N E M suas transfert curas, & pondus uni-
 versalis belli sustinendum suffraganeo illius imponit humero.
 A cardine revulsurus erat Imperij Romani sedem immanis Ma-
 chometes, né, everso orbe, inter Austriacæ sonitum ruinæ, in-
 ter fragores Martis, inter concidentium regnorum strages, no-
 men Christianum audiretur. Sed non arundini se Baptista com-
 parare debuerat, quando I O A N N E S noster proclivem tru-
 dentibus jam fatis in præcipitium orbem & laborantis ponde-
 ra sæculi, & depræliantium funera regnorum consilio hume-
 risq; stitit. Scipionem iterum in illo suffulta adamavit Roma,
 sed qui simul esset Africanus, Asiaticus, Americus; tres partes
 evertit Orbis, ut unam sustentasset. Et verò Annibal pro sua
 Carthagine; Hector pro nativâ Troia; Achilles pro Græcia;
 I O A N N E S pro D E O bellator: plus aliquid Romanâ pro-
 positione egit, focos in acerrimam tutelam suadente; hic viva-
 cior fomes generosam accendebat mentem, né sola domus, sed
 etiam vicinia Polono robore conservaretur. Vnde vocalius
 nomen cæpit habere I O A N N E S, quàm in furdo illo Palæ-
 stinæ antro, conscijs tantum illud susurrantibus ventis, illud
 collisâ aurâ arboribus nonnisi narrante: ubi jam de IOANNE
 audiunt, de I O A N N E dicunt, & qui supinis præcipitem
 rotis Solem reclives Americi vident, & qui sub Eois renatum
 suspiciunt remeare cunis. Adeoq; unde ordiri laudes tuas pos-
 set Orator R E X S E R E N I S S I M E in ambiguo hæret, cum
 ubiquè jam consummatæ gloriæ I O A N N E M pro declama-
 tore in Nomine habeas, ut quidquid regaliter agas, ille præco
 & præcox famæ Tuæ prodromus, ibi jam narrationem & histo-
 riam facinorum antiquatam faciat, quocunq; etiam Pegasis ve-
 cta in-

cta ingenia pro panegyrico excurrant argumento. Cœlo no-
 men tuum intulisti; terras Te ipso implevisti; Magnorum fe-
 raci Macedoniæ famam infregisti, postquam Poloniam etiam
 non sterilem eiusmodi pignorum (*si Tibi æquales aliquando potue-
 rit proferre*) demonstrasti; laboribus Herculeis gloriâ minorasti,
 ubi sine Scopo & Gadibus gloriosus esse non desinis. Diffici-
 lius est calamo tot invenire literas, quot Tu vel hostes perdidisti,
 vel Cives conservasti: omnibus absolutus numeris, absq;
 numero virtutes computas: togata sæcula reducturus patriæ,
 chalybe & ferro ætates duras exuis: hucusq; ceu captivos & in
 calamitate annos gementes, jam pretiosiore pacis monili gem-
 mantes reducturus es. Quidquid demum agis prodigium esse
 diceremus, si apud Te consuetudo non esset, ea perficere, quæ
 apud homines non sunt absq; miraculi veneratione. Fastos ista
 latent portenta Gabinos, quæcunq; Tibi ludus erant ad acrem
 Martis aleam, ubi quàm prospera fors ceciderit ex cadentibus à
 mucrone bellico collegimus; Sed.

Dicere difficile, quid Mars tuus egerit illic

Quosue neci dederit, quotve quibusve modis. *Ovid.*
 In armis consistunt literæ, hastam & ferrum videntur capere,
 nullus non cataphractus apex calamo vult prodire, omnes in
 quandam sese coordinant aciem, & facto agmine addensant pa-
 ginam, ubi armatæ laudi Tuæ militandum est R E X S E R E-
 N I S S I M E. Martis tui metationem castrorum Regijs aucto-
 rata stipendijs sequitur militaris Suada: quâ parte fortia tuo-
 rum posuisti pectora, eâ armatos & illa sensus constituit; unde
 imbecilles hostium titubabant catervæ, inde profligatis similes
 dictiones, & palabunda quodammodò oratio latebram quærit,
 victoriosâ eloquentiâ datis sibi habenis strictoq; supra fuga-
 cem stylo sese invehente; ut area hæc non minùs in prælo,
 quàm in prælio pugnax videatur. Quoties enim calamus tua
 haurit encomia, aut aurum imbibit ad characterem dicendi po-
 liendum, aut turpem ex hoste saniem, ad putrem illius famam
 magis deformandam. Manes ipsi enectorum dictant scribenti
 afflictiones suas; ex cespite productâ manu indigitant unum
 esse I O A N N E M barbaris formidini; tumulos suos pro
 ponderosissimis intra laudes illius bellicas periodis monstrant
 situandos. Ille ille ipse Chocimensis Tyras qui corporibus cly-
 peisq;

*Victoria
domestica
Serenissimi
Regis ex
Turcis.*

Ad Chocim

peisq; simul galeisq; cadentum tectus spolia ex hoste rapuit, pleno se vehit in calamum ostio, ad toto alueo fundendas illi victoriæ literas; bellicam hucusq; ex scutis videtur portare testudinem, sed eo ipso non segnis cum testimonio virtutis usq; in Oceanum citatissimo festinat flumine; alumna adhuc sua Numina iisdem manubijs armata tenens, quæ ad annuam facti memoriam per utrumq; marginem triumphalem ducendo choream pænè ad superbiam raptis vestiuntur exuvijs. Trophæum illud ad Komarno erectum ex viginti millibus Tartarorum cassis eò admirabilius, quò perennius. Incarcerare ventos magna potestas Æolo, sed agente nimbos ocyor Euro Scythia cui coërendus esset, orbis illum adhuc non vidit, nisi IOANNEM nostrum, qui, cum alteri etiam ex sepulchro fugeret, ventosum hunc in compedes arctavit hostem. Adhuc in illis filuis caduere plenis Eremitam IOANNES voluit egisse, cum deletis hostibus solus & unicus audiebat triumphator. Siluestres Dæ crediderunt tunc venationem institutam esse, sed Parthos non pardos trucidari viderunt, quamvis velocitate & ferocia æquales; ideoq; populeam tanto populatori texuerunt, prius quam ad auream patria inuitasset. Et sic vix bene posito diademate coronatum eleuauit verticem, illicò aurum exuere regale ingruens belli necessitas iussit, galeamque fumante adhuc è nuperrimis cladibus capillo impressit. Excubitorem aliquem pro salute Patriæ sui Nominis poscebat Zorawno, vigilem in occurrendo periculis, cautum in amolendo hoste, ipso obseruantiozem grue; qui tamen non vno pede staret pro fortuna publica, sed vtrâque obnixus plantâ obluçtaretur fatis. De limitibus tunc nobiscum disputatū venerat nimis semper laxans vota decempedis Turcia, cui nè latum vnguem cecissemus, nisi ipsa Vkraina quasi à præscindendo vocata tunc abscindi debuisset, & revulso Cameneco viciniora abstrahi: veluti subuerso ingenti monte, & arbores secum hiatus rapit. Agnouit tamen ibi nec terminabile, nec exterminabile esse Polonum nomen barbarus expostulator, datis sibi conditionibus prior contentioso excedendo campo. Vt tamen aliquid de Maiestate, remittamus, fateamur necesse, quòd iam tunc dubijs nostra nutabant Pergama fatis, nisi Tu iam pænè ruenti lapsuroque humeros obiecisses orbi Polono REX SERENISSIME. Inde; cū terræ

terræ vbiq; gloriosa impressisti vestigia: aquam hostili sanguine decolorasti, vt vix Strymonos impia tanta stagna cruore natent, nec spumifer altius Ebrus Gradiuo bellante rubeat: cum sub frigido Ioue puro celsum caput aëre septus vigilias agendo, cælo innotuisti: cum triumphales ignes toties nomen tuum detonuerint, ex quatuor elementis coagulatam nouam manu-
um tuarum creaturam famam tuam, mirabilis in factis tuis condidisse iudicaris. Verè Princeps pacis ex prophetia expectatus concussam bello perenni patriam respirare fecisti, quando aliter mori nobis non licebat nisi succiso iugulo, nec Parcarum forficem vitalia stamina nouerant, sed vel mucrone bellico secta rumpebantur, vel alligati in captiuitatem Ibericis nodis, non forte sed durum filum vitæ trahebamus. Verum grandius te opus manebat, cum aperto rictu orientalis Draco totam voraturus Christianitatem, exitio impendebat vniuersorum, cuius rabiem vt sisteret neminem Orbis habuit, te vno excepto quocum pugil hic semper victus ex athletica abibat. Vaticana vox prima erat: Vicisti domi; idem loquebatur Austria: Vicisti domi; idem tota Christianitas: Vicisti domi, nunc tantis mærentem funera lustris Ausoniam purga bello, nunc tende remotos in Garamantas iter, Nasamoniacosq; triumphos molire. Gratulare tibi Polonia, quòd sub tuum præsidium orbis confugiat, proteges enim æstuantis caput Vmbone Serenissimo, propugnabis faciliè habendo IOANNEM, adhuc à Sacro lavacro zonâ pelliceâ accinctum, ut modò etiam non impar esset baltheo militari: Cum tamen in magnis decet consilia rebus tarda regnantes sequi, non illicò Monarcha noster inuitanti gloriæ obtemperauit. Nihil enim ex præcipiti audaxq; petendum, ubi consilio diutius laborandum, quàm semel temeritate pereundum. Librare diu grandes fortunas iuvat, nec attrectandæ sunt manu, si retineri in sua integritate non possunt. Diu virides creuere lauri, & ætheræ cedrus æqua nubi, diu de laurea suis operibus meditandum. Solis tantum concessum oculis ut in ictu sua objecta tangant, intellectus ea diutius oberret, nè semel erret. Phocaica est illa desperatio, ut ea feruenti desiderio inuadas, quæ primum intuitum specie sua titillant. Non statim horrendum scopulis euicisti pelagus, quia leniora in portu aurea impleuit carbasa: ex altero littore navigationis tuæ metire fortunam.

tunam. Vocabat incomparabilis fama tutorum nomina Polonis imponendo, distinebat immanis robore hostilitas; suadebat facilis ad audendum virtus, non erat consultum ut Machometes reprimi difficilis, opprimere facillimus lacefferetur. Non iustum videbatur sociam navim forberi fluctibus, jamq; fatiscientem in ipso mari Lethen naufragis propinare: ita nihilo minus juvandi erant pereuntes, ne perderent; tabula merfabundis non vita porrigenda. Ideo dignoscebatur hic speciosus arma in Turcam ferendi titulus, non quia aliquod in illo periclitanti incendio Viciniæ moliremur, sed accuratius molliremus malum, faciliusq; flammam a tectis Vcalegontis submoveremus, ne tamen aliunde furtivus grassator in domos nostras irrepisset. Disputavit nodosam hanc propositionem Resp. tota hyeme, nec refrixit charitas, aut Martiali spiritu non incaluerunt consilia licet gravissime ventilata: nec ipse Capricornus vix acuentem cornua bellicum arietem expunxit tunc ab astris infestissimus. Bacchanalia tota martialibus exacta meditationibus, Liber Pater nulla eo anno festa habuit, omnibus in templum Martis confluentibus; frugales feriæ ideoq; frugi erant, secuta post orbis totius ex abstinence salute. Quadragesimam ex adverso non jejuni consiliorum fregerunt consultando, nunquam magis fraudando genium, quam ubi publicis curis exerceretur ingenium, nec commodi nec incommodi habito intuitu. Quantum hic sudoris regali fronte emanavit, ut non anhelaret Christianitas, proprio illam animando spiritu? quantâ fatigatione continuati in Senatu dies? ut rogari debuerit ad parcendum sibi infractus princeps: Exue curis pectus, & assiduo temet furare labori. Privatis suspirijs compati illi nisi hyrcanum pectus non noverat, aut excerebratum caput non intellexerat, ubi perdius & pernox sensus pugnales concordabat. Apollinem tunc alium orbis Christianus non habebat, cujus oraculis & Numine staret nisi Monarcham nostrum, qui ferventem oppositis Rempubl. sententiis moderabatur. Et si fabula est movente Iove caput, totum quassari cælum, hic seditiones bellis in quietem componendas vidimus terras, ubi Princeps noster primam super hoc movit cogitationem. Aliis nullum non lapidem movere opus, & tamen futilis murus cingendis eorum fortunis surgit. Gratis pleriq; Sisyphi tantas mente

evol-

evolvunt moles nunquam ad summum votorum perventuri; Rex noster in manu fata, in manu consilia habet, ut cuncta supercilio moventis fiant, quodq; annuentem oculum flexerit, eo & mentem Senatûs. Et vel inde REX POTENTISSIME tuam regnandi industriam mirabuntur sæcula, quod, non Tibi tradidimus dociles servire Sabæos, aut aliam perusti ex jugo colli nationem, sed Romani, qui cuncta diu regere, regendi: quod in Reges Regem maximum scias agere. Facile dominium super natos & destinatos a fortuna servire; ceu quilibet agrarius eo fato genitos boves, ut in aratro sudent, semper subjugabit, leonibus ferarum regibus rarissimus Magister. Non oblucentes & caput & captum submitunt, quos Lucina ipsa non prius fasciis, quam vinculis servitutis illigavit. In cavea, & captivitate servatæ volucres, altoribus suis etiam si subinde nollent, concentum edunt, liberum incolentes aërem, quâ fronde & silvâ placet, in graciles modulos guttur attenuant. Rex Poloniæ in sua Rempubl. velut inter minora Numina maximus Iupiter non excutit sententiam fulmine sed ratione, non tonitru compellit ad sentire suum, divum Senatûm, sed suavitate consilij movet. Nec verò vigorem libertatis enervat flexa in meliorem opinio, imò quid simile a divina providentia mutuatur, quæ non ideo nos libertate & arbitrio spoliatur, quod juvet ad bene agendum. Non tulit Rex noster non ferendas consiliorum remoras, sed echeneides ejusmodi sistentes felicem in suo cursu navim, dulcedine & effluvio bonitatis suæ, ne mordicis tenerent sententiam, delinivit; interiicientes mala femina opinionum ad meliorem reduxit frugem vitiosissimo dissensionis lolio exterminato. Nestorem si habuissemus, tenaciori eloquentiæ favo non glutinasset animos, quam Regali Atticâ & dulciore Cecropio melle Monarcha noster palam asserendo: melius rationibus superari quam ab hoste; qui non aliter ac tortuosus amnis subversa unius fundi ripâ, in vicinos tamdiu agros meatum quærit, donec subruto littore: sese in planum effundat. Grandis alea nobis a fortuna porrigitur, si eam temere proiciamus fortiemur iniquiore iactu, quod extra lusum erat; Maius ab hac acie quam quod sua sæcula ferrent, vulnus habent populi; plus est quam vita salusq; quod perit, in totum mundi prosternitur ævum. Sine mora vincendum aut pereundum est; si tardius suppetias

A 4

feri-

Tota hyeme
nitia su-
er hoc.

Opera Se-
reniss. Re-
gis in unio-
ne armo-
rum cum
Impera-
tore.

Quæ diffi-
cilius apud
liberam
Rempubl.

Studio
men Se-
nissimi
tit

ferimus, inter Romana Senatusconsulta Saguntus capitur, hic vincere tardè, vinci pæne foret. Inclinauerunt huc omnium sententiæ tanto rationum pondere adductæ, singuli suas mentes unam fecerunt, veluti si innumeras margaritas uni iniecissent vasi, tantum sensus illi in unum collecti pretium habuerunt. Coaluit hæc felix unio tum metu perituræ Austriæ, tum amore conservandæ; unionibus tamen æstimationem præripuit, quod illi non nisi fulgurante Iove intra conchas generentur, pretiosa formidandi parentis proles, unio autem nostra nō ita torvo cælo & minaci nube provenit, meliori semper spei confisis sereno. Nō illorū fato impulsī in hanc colligationē Poloni, quib⁹ magnitudine periculi à spe evadendi exclusis strenuè aut vincere aut mori placet: nō necessitatē verterunt in necessitudinem. alias cervarum ex timore præcipitati fulminis abortientium intempestivæ proli non dispar esset ex metu amicitia. Resilientibus ab invicem cordibus etiam Vulcani malleus non incutiet amorem; si occulto magnete non attrahuntur animi, frustra extrinsecas illecebras, & provocationes affricueris. Vltroneus Rex noster defensor opprimendæ fidei, quamvis omnium conferri in se (*quia & conferre*) non nesciret suffragia in orthodoxi belli ducem expetitus, magis tamen spontaneā alacritate quam urgentibus votis accingebatur operi. Honoris hic sed & horroris plenus eum ambiebat titulus, at in utrumq; paratus, tam non formidare discrimina, quam non anhelare popularem auram. Cogebant volentem, adducebant jam ultro ruentem paternæ INNOCENTII XI expostulationes, ne daret in subannationem & in derisum nomen Christianum; IOANNEM & non alium quempiam ovile suum à faucibus Orientalis lupi tutaturum, qui Agnello suo fouendo semper assueverit. Achilles ad everfionem Troiæ omnino querendus erat, ne immortale bellum ad muros staret Iliacos; Omnis in absentem belli manus ardet Achillem; Nomen Achillis amant, & in Hectora solus Achilles poscitur. (*Statius.*) ad triumphandam auroram solus IOANNES videtur. Dispensatrix gratiarum Roma misit bellaturis Iubilæum, ante iubilum, quod erant laturi ex hoste, ut nihil debuissent DEO præter vitam, & sarcina conscientiarum posita, inter castrorum impedimenta, ac hippoperas, non gravaret. Indulsi & in cæ-

teris,

teris, magnarum largitor opum, largitor amorum; aliud, post Iericho Sacerdotalibus disflatum tubis, exemplum daturus, eversis barbarorum castris, bonus verè pastor etiam animam suam posuisset pro ovibus suis. Nec segnis promotor pontificiæ pro suo grege sollicitudinis, Illustrissimus Opicius Pallavicinus Nuntius Apostolicus: identidē Equites Polonos ad arma, jam pridem sanguinis sobria barbari exhortando; Senatui amplitudinem gloriæ ex sublato tyranno explicando; ut ipse planè videatur imposuisse unicuique galeam, dignus sibi etiam aptare galerum inter purpuratos. Nuntiabat Augustissimus LEOPOLDVS totis viribus Imperij se enixurum pro pace publica, si inpacata fata, non in suum tantum impacta pectus rabiem eliderent omnem, sed socio Polonorum robore rejecta pessum irent. Pavorem quidem cum Turcico adventare populo; omnia fulmineo impetu casura à facie depastoris: attamen (*firmissima hæc opinio orbis de nostro Monarcha erat*) Te prælia viso languescent, avidique cadet dementia monstri, (*Claudianus*) quemadmodum theatri tauro ventilante arenam, & nescio quam acri pugnae sparsis pulveribus præludente, si jubâ & toro regali conspicuus leo sanguinariam ingrediatur arcam, prior suæ jactator audaciæ, jam angulum petit, & si nec videretur ab æmulo, vellet. Sic Spartana se nobis monstrant robora, interea vix sparte in eo virtus, qui se chalybeum jactabat Achillem. Coelum territat armis Caligula, & adversus fulmina Iovi obstrepit, humanæ impar nedum Deorum provocatorum iræ. Studiosissimi irradicare hoc propositum Polonis mentibus, Walschtein & Zerowski, ille Cæsareus tunc ad Comitia Orator; hic ad Serenissimam Majestatem Residens ablegatus; cuius solertissimo studio suam magna ex parte Vienna adseribat salutem, procurantis omnino ut foederata Austriæ Polonia certissimum esset robur hosti removendo. Et jam mens accincta armis, sive dum castrenses attollebat curas, sive dum tollebat obstacula, tempus ei non suffecit, sufficiente omnibus & ferreo plane tolerandis Principe. Post depulsam hyemem & exutos frigore colles, toto verè nihil nisi de laureis contexendis egit, ut vix tempus haberet vivendi. Non maiales Philomelæ, non dulces gutture aves aurem recreabant, sed martialis tuba comedenti & dormienti insonabat.

Iam

Per suum
Nuntium.

Iam Cancri tropico sol cæperat retrocedere, regalis animus
semper sublimius magnas meditationes promouebat. Leonem
usque Iulio sol adhuc ingressus, dubitavit ubi magis stabularetur;
Zodiaco, an mente regiâ, quæ coelesti planè motu agita-
ret publicam salutem? Adeoq; omnes illi menses quos tuo No-
mine REX SERENISSIME implevisti, eligebant im-
perialia Iulij & Augusti vocabula exuere, ut tuo nomine insi-
gniti & insignes potuissent esse, si IOANNES, quasi IO
annos uno commutato apice sibi deberi non inclamasset, non
unius mensis capacitate suam metiendo amplitudinem. Hic
jam adeste triumphi Comites, huc plenâ cornucopiâ acerva-
tam fortuna supellectilem confer; viaticum Principi para;
lauris & palmis Gratiæ umbrate vias, omnes silvarum Deæ ra-
mos prætendite solari æstui, Rex castra petit: Varfaviensi do-
micilio & regalibus triclinijs excedit, tentorio Majestatem te-
cturus. Dedit Varfaviensis Syren prima comitativum propem-
pticon: Sive per æstiferas Libyæ sitientis arenas, Boreæ seu
iuncta nivali rura coles; Libycum Boreas riget imbribus axē,
& rigor Arctous tepido mitescat ab Austro; & quâcunq; ferēs
gressus, tibi balsama sudent. (Claudian.) Omnes servatorem
Iovem profecuti sumus studijs, militavimus votis, quibus non
quadrabat lorica, cilicio armatus stipendia coram coelo mere-
batur, necdum te movente signa, necdum tubâ canente, præ-
lio in suo tergo aciem designabat, & propulsabat hostem, ex
suomet Sanguine victoriâ præfagiendo. Innominatum quen-
dam exercitum scripsit tibi Amor, qui solo suspirio armatus &
ejaculatorijs precibus munitus, licet inermes manus contra ho-
stem tendebat, seipsum vincendo, in semet desæviendo de illo
triumphabat. Sed neque Tu ipse hujus militiæ ignarus, prius
expugnare DEVM, tandem faciliorem de hoste venire victo-
riam. Lugubris in manum se taxus sinuat, cum sine Numine,
Martis laurea quæritur. Irreligiosum quidem Numen Mars
est, ab aris tamen Deorum, suos calores necesse mutuet. Faci-
lè crexerit trophæum, cui totus militat æther, sed strenuissimus
etiam Annibal jam manu Romanas avellens portas, inefficaci
labore sudat, cum uno imbre repellitur, & fulminatus à coelo
spe & victoriâ excidit, jam apprehensis excedit mænibus. Ideo
plenus Numine appulisti Cestochoviam Virgini Sanctissimæ
& loco

& loco & prodigijs claræ nuncupaturus vota: nulli te hostium
Crucis parsurū imò nec tuo labori, né extremè laboraret Chri-
stianus orbis. Vovisti alteram Virgini Turcarum Lunam, ut
abhinc utrumque Soleatum sideribus pedem haberet. Certè
mons ille clarus miraculis, Te unum inter maxima scripsit;
quòd non excitare mortuos, sed interficere posses vitæ alienæ
prodigos. Olympum se exinde nominari voluit, postquam illi
omnes Olympicas intulisti. En habes Virgo thaumaturga sup-
plicem triumphatorem; procumbit ante aras, cui quondam
altaria surgent; obvius ire tot non metuit fatis, opem implo-
rat sine cujus opera imbecillem se mundus agnoscit. Subscribe
Virgo votis, pro Filio tuo prælium inituri Principis. Nec ste-
rilitèr iverunt Sancta desideria feracissimo gratiarum loco: par-
turiit mons ille non ridiculum quempiam foetum, sed leonem
in animo Principis magnanimitatem, ut gigas monte hoc ar-
matus abivisse crederetur. Vnū angustiabat irrequietum ipsius
animum, quòd, cum summo tenebatur desiderio simul in ho-
stem ruere, simul obruere, detinebatur. Celeritatem nihilo-
minus admirati sumus, dum etiam suas antevolaret aquilas;
ut non magis lituos quàm mores, & præcipitatas moras, castra
sequerentur. Ea enim est magnorum virorum conditio, ut
quidquid sagunt, agendum imperare videantur. & grande tor-
mentum subsequendum, eorum quos sequuntur, magni passus;
quò per confragosas semitas indomitasque vias giganteo gressu
principum se infert virtus, eò minores ex vulgo gradatim con-
niti solent. Et non magis Sacramentum militare, quàm ducū
exempla stringunt, cum illa semper plus urgeant quàm tubi-
cen, tonitruque vocis. Castigari ignavia militis acrius non po-
terit, quàm si vigilantì oculo amarè somnolentum chiliarchus
everberet. Irrenitentes ad æmulandū quod ipse egit, Princeps
subditos compellet, si non fervido compellabit mandato, si
non edicto, sed edito adhortabitur exemplo. Nempe Soli, &
solis Principibus datum, præluere mundo; suppresso utrinq;
lumine, mera cæcitas dominatur. Cunctatorem nostro, Mo-
narchæ agere non placuit, sed primus, quò omnes attrahere
principali spiritu desiderabat, Cracoviæ stetit: Si stetisse dicen-
dus est, nec moram nec requiem habendo, ut quatocyus aggre-
gata manu ferret auxilium jam in extremo planè agone desu-
danti

Interim Il-
lustr. Ma-
resch. Cu-
ria prali-
minari for-
tuna in
Hungaria
prælu-
dit
auspicato.

danti Viennæ. Convocavit huc tot populorum congeriem tot pectorum virilem collegit Spartam, ut Lacedæmoniam dixisses in Urbem illam transmigrasse. Alterum hic vidimus Cracoviæ munus, quod non solum coronam Regibus sed galeam imponeret, non augurali paludamento sed sago etiam sciret induere Monarcham. Regionum interea præludia factorum acerrimus & alacerrimus ubique bellator ILLVSTRIS. HIERONYMVS LVBOMIRSKI obit strenuus; primas tentationes Martis excipit, ne deinceps diceretur: in Care probandum esse vadum, ubi in tam caro patriæ capite inchoativa arma exercentur. Auspicatissimus illi S. Bartholomæi dies, Apostolum pelle, hostem vitæ exutum attulit. octodecem Turcarum millibus immixtis compluribus Tartarorum deletisque.

Inconditi agminis illius primicerius, manu ipsius Illustrissimi Mareschalci ictus concidit non vulgaris scilicet & plebeia tanto nomini debebat immolari victima, tanta manus, tantum debebat invenire caput, cum maxima in vulnus placeat cervix. Non ars aut astus belli, non dextera dederat, si non Scipiadæ concurreret; doctissimus torquere equum, nisi in illas strophas oculatissimum nactus æmulum esset: proterere obstantes potuisset, ni in generosius incidisset pectus. Alterum belli scirpum illius solvendum gladio objecit fortuna: pabulatores Turcarum rebelles ad Posonium Hungaros, ubi inter Danubium & Sreniavam Lubomirscium arctati, nesciebatur pluresne Danubio an hoc gentili flumine hausti interierint, de præda illud potissimum erat, quod ex infamibus fama proveniret. Sicq; pro Iulio bellans Brutus in æquore victor primus, Cæsareis decus addidit armis; sic pro LEOPOLDO LVBOMIRSCIVS primas laureas consummandæ victoriæ præparabat. Æstuabat jam à 14. Iulij non ita Syrio coquente, quam illo Orientis cane inflammante omnia circumfusa, æstuabat Vienna ad 16. Augusti, nec aliunde lustralem sperabat rorem, quam à Ioanne, qui Iordanem secum ferebat: extinguebat jam incendium, dum spe aduentus sui ceu antelucanæ temperie aeris refrigerabat. Nec differebantur suppetiæ, sed parabatur exitus, voto auferebantur moræ, quamvis nonnihil traherentur. Quis illam alacritatē æquabit calamus, quæ sub explicata signa conuolabat miles? quis exhauriat illos Spiritus, quibus gens animosa bellis in arma ruebat?

Vienna
esse obli-
one sum-
a alacri-
in Polo-
succur-
rendi.

esto
am

bat? Conuiuas dixisses aduentare, quibus nectar & ambrosia, non sanguis esset propinandus, ita alacres ita læti, & jam triumphantibus similes suum quisque sequebatur labarum. Iam rude donati, inter rudes adhuc, & primum tyrocinium belli ineuntes; emeritos & emerituros unum pugnandi & vincendi studium abducebat. Collecti Proceres, laticlavium in sagum commutabant; Diis animæ similes, & pectora magnis nunquam angusta malis (*Silius*) relictâ curuli, & Curiâ, cruento illi albo nomina inscribebant. Veneranda illa Consulium militaria, Mars ille Senatorius ad iudicandum de certa victoria videbatur exire; ad prælia enim parem æmulum non habebat, rustico barbarorum Marte purpuram nesciente. Ipsa admiranda heroidum nostrarum animi infracti constantia augurio erat futuri triumphi, ubi dimidias suas incunctanter illi usui concedebant animas. Pugnabant quidem maritales affectus illam sub Troiam, & nomen hoste ipso infame socios vitæ mittere, cum fermè idem esset quod amittere, verum suadebat gloriæ compendium non detinendos. Nec terrebant superstitioni illi timores: Cum foribus velles exire paternis, pes tuus offenso limine signa dedit, ter cardine verso, præfagum cecinere fores. (*Ovid.*) Omnium animi, ex unius Principis ad mala ferenda non rudi pectore, leoninum quid spirabant: imbelles etiâ bella cupiebant, & quod nolissent videre, optabant esse. Nimirum nullus sibi gratior visus, promercali penitus Principis vitæ, & in ferreas Bellonæ nudinas propositâ. Omnes in omne periculum accinxerant animum, accingente femur tanto auspice, nec nulle discrimina unicus expauerat, emolliente Teucro suo viam: Tanto Duce possumus uti per Syrtes, bellicque datos cognoscere casus (*Lucan.*) Fastos æternitatis jam fama accipe, & hinc ordire gloriosos annales: IOANNES Magnus, quātus adhuc puer esse debebat, deseruit patriam, imò scriptam sub vexilla in orbem exterum ducit, ut fatiscentem succollaret. Somnium illud Galbæ, cui fortuna apparuit lassa, & nisi ab eo reciperetur (*Suetonius*) unicuique obuius in prædam cessura, somnium esse desijt, postquam in gremio IOANNIS Austriacam fortunam perfugium vidimus habuisse. Nemo vidit Metropoli suâ exeuntem Regem, cui lætitia auspicatissimæ viæ ex una, dolor ex abscessu Principis, altera palpebra lachrymam

Cracoviâ
mouet Ser-
uissimus.

non excussisset. Amamus, quos odimus, ire in certa discrimi-
na; queritur peremptum nemo, quem incolumem timet; om-
nes tam carum Principem in illam atrocem luctam abire
quereremur, sed tamen contra illos audaces Encelados, & cæ-
lo nimios Mimantes immortale eius nomen intolerabile fu-
turum, nos solabatur. Vidimus Serenissimam consortem at-
tonito corde, & suspenso fletu, non plorare eum, qui lachry-
mis detineri non posset; vidimus ceu oborto repentino imbre
grandinare plane tempestuosos dolore oculos, quasi contabe-
scens Niobe in sinum Principis dolores & singultantia verba
funderet. Proximæ erant indignantis quærelæ: Vir mihi sæ-
pe abest, & conjugē notior hospes; quam sine te cogis vivere,
cogere mori (*Ovid.*) ille tamen hoc uno solum immitis, quod
ut aliis castris quàm Castellis frequentior, vix bene coniuge
visâ stationem repetebat, etiam nunc dum illa loquebatur, na-
uem soluebat Vlysses. Sauciabat alterum vulnus materna vi-
scera, vix satis per stillantes palpebras & grauidam dolore pu-
pillam, ad gaudia natum spectando filium, nunc lachrymarum
esse materiam, ubi sanguinarium etiam petebat theatrum lu-
ctaturus in aurora I A C O B. Sed ille maternas duntaxat ex-
osculando plantas maiores adhuc à tanto vestigio sumpsit ani-
mos, non à triuialibus gloriæ itineribus in postumam abire fa-
mam. Pependit ad genua paterna, ceu paruulus adhuc ad Io-
uis sui poplites stratus Mars, Princeps A L E X A N D E R hac
unâ amplexus sui compede vinctum retinendo Patrem, quod-
minùs festinatissimum iter præcipitaret. Et jam tandem abstu-
lit nobis equus cor & animam Patriæ, ubi loco suo urbs mota
videbatur ad stipandum tam magnum Viatorem, qui, cum alijs
Urbes turreque recedunt, ad limitaneos usque montes assisten-
tem habebat Poloniam. Personabat plausus abeuntium, audie-
batur luctus remanentium: omnes tamen secuti votis, filiali-
bus Patri subscripsimus apobathirijs: Te vel per Alpium juga,
inhospitalemque Caucasum, vel occidentis usque ad ultimum
sinum, forti sequemur pectore (*Horat.*) nam quod non oculis,
itur amoribus. Aderant Polono Herculi Theseus & Pirithous
ILLVSTRISSIMVS STANISLAVS IABLONO-
WSKI, & HIERONYMVS SIENIAWSKI. Suas
quisque cohortes magnanimo implentes spiritu, & pacto vitæ

pro

pro morte gloriam suadentes acquirendam. Vocamur (*inquit*
bant) ad fundendum sanguinem; eundem ad gloriam: Eli-
cuit nos tectis Mars externus ad arenam, curramus hoc tri-
umphale stadium, donec brauius manus applicuerimus. Si pe-
regrinis præueniemur fatis, & Austriaca taxus super tumulum
pullulabit, etiam auream arborem, & cedrum onustam titu-
lis, hæc tellus producit. Quocunque loco ceciderit fortis nil
interest, siquidem virtutem ubique obeliscus erigit, dum illi
erigitur. Sub astro Martis geniti utrum ad Aquilonem vel ori-
entem jaceant, non eligunt cespitem. Fortibus & patria, & tu-
mulus omne solum. Non dedecet ad Trojam Achillem occu-
bere, & euictis tempestatibus pelagi, in alieno littore æmulum
quærere Paridem. Non dedecet Agamemnonem decennales
labores, & lustris adultas calamitates superare, relictâ Coniuge,
relictâ Græciâ, Sceptro & coronâ, Iliacas eripere adoreas. Ve-
nusta ipsis cicatricibus Vlyssi facies, non plebejo tamen & ob-
uio fauciatus gloriatur vulnere: Sunt & mihi vulnera ciues
ipso pulchra loco (*Ovid. 13. Met.*) sed ad Trojam gaudet & su-
perbit se esse notatum. Quid nos à ferro deterreat, qui in sinu
Martis enutriti ferrum pro crepundijs habuimus? Polonis sem-
per ruere in ferrum mens prona viris, animæque capaces. Si
multitudo hostis ipsis rumoribus famosa? minuemus huic hy-
dræ capita. Etiam monstris absentibus horror inest, jam strata,
quandam in exuvijs victori iucunditatem attulerunt. Post de-
victum hunc Busiridem, post superatum hunc Caledonium
aprum, ad calculum cum Hercule reuocare licebit victorias, &
glorioso laborum superbire syllabo. Si fortis est hostis glorio-
rior est victoria; si imbecillis: turpe & dedecorum esset à facie
illius magnanimis trepidare. Ea est nobis campestres animæ,
gens bello nata Poloni, generositas; ut victores nunquam ex
acie dimittamus, ea sit & nunc magnitudo animi né vel pe-
dem referre hostem patiamur, cui auferre caput destinaui-
mus: Ite per ignauas gentes famosæque regna, & primo ferri
motu prosternite mundum (*Sil. Ital.*) Ibatur, tanquam si Hy-
men nuptialibus præluceret tædis, cum tamen ferreum & fe-
rale macellum Bellonæ ad trucem lanienam expectaret adue-
nas. Quacunque hospes exercitus ingrediebatur urbes admira-
tione sui euocabat ultra mænia; quocunque aduenisset, portæ

Difficulta-
tium &
ubi, hospi-
tales ciui-
tes nostris

B 2

ciui-

ciuitatum ultrò seipsas pandebant, non hirriente, ut ad ingrati
 hospitis aduentum, cardine; Tyrum quamlibet ciuitatem di-
 xisses, quæ nostros Hercules catenis planè alligabat, & hospita-
 li importunitate attinebat. Sed aut Pyrenæos saltus, aut Co-
 rynthiacas falebras iniquitas loci illius pro tunc assumpserat, ut
 si Alcides in ea venisset præcipitia, magis quàm in biuio labo-
 rasset. Non gradibus sed montibus illud iter constitit, giganti-
 bus solum superandum, qui ita laxos haberent passus, quin de
 colle in collem transcenderent. Raptis tamen ibatur legioni-
 bus, ad coronam veriùs, quàm ad bellum illud stadium curren-
 te milite; latronum calle triumphator populus delabi ad glo-
 riam cogebatur; scrupulosa illa femita, sed tutas ferebat in ho-
 stem animas. Edomuit enim SERENISS. Annibal noster
 æquales Alpium difficultates, sed absque aceto, & ulla acrimo-
 niâ, suauius aliquid sibi prælibante gloriâ, subsidere nostris sub
 pedibus montes, arefcere vidimus amnes. Quid enim virtuti
 inuium, quæ negatâ quoque tentat iter viâ? Transfosso Isthmo
 liberum sibi explanabit passum, tumefcente in colles mundo
 nescit cespitare. Non tantum Olympia currendo, venit ad
 gloriam, sed succiduo etiam poplite luctari in arduum, non
 iners stadio emetiendo virtus. Fluctuabat interea illâ diuersi
 populi colluue inundata Vienna, quàm refusi ferrea diluui-
 Gradiui tumultuosi turbine prælij concutiebant; ut si nescire-
 mus Martem esse bellorum præsidem, Neptunum dixissemus
 illam tempestatem telorum effudisse, ubi hinc Danubio cin-
 ctus populus, hinc affusis ad mænia armis, telis obseptus & un-
 dis, nec tantum egredi posset, nec aggredi securum. Tellus in-
 fra pedes pagani exercitus laborabat; & sorbuisset fortasse vi-
 uos, si viscera illius non nausæssent eos, quos tergore vix pos-
 set sustinere. Gentibus operti montes, una cum populo in ob-
 sessos videbantur ruere. Giganteo terribilius bellum, & Phle-
 grâ flagrantior acies illa, in excidium Christiani nominis. Nec
 sibi, nec obsessis propitius barbarus, telorum turbine vasto ag-
 greditur muros, atque armis intonat urbi, stabatque ingens ad
 mænia bellum. Pulsabat aries Martialis urbanas fores, sed quò
 importuniùs, eò magis explosus: ter mille vicibus subinde in
 unam diem reboabat àer mugientium tormentorum fragore,
 ut ipsa tormenta in tormentis se esse frequenti gemitu fateren-
 tur.

Vienna in
 angustiis, ab
 ingenti mul-
 titudine
 Turcarum.

descriptio
 um
 tumultus.

tur. Diem integram fregerunt barbari non unam, in effringen-
 dis mænibus, ut multitudinem auxissent, horis immixtis pu-
 gnabant, frequenter in diem, sedecem, falsum tamen Sciotheri-
 cum habuerunt, quod illis nunquam victricem monstrauit
 horam. Non potuit igitur aperto Marte ambitio duellatrix tri-
 umphare, ideo ex visceribus terræ enascituram sibi promittit
 gloriam, tanquam si illa gleba injecto puluerum semine tam
 præstantem germinaret messem. Verum humiliatus Mars ille
 fastuosus ad ligonem, posito acinace, & pugna equestri desertâ
 fossorem agit: ita furore suo cæcus, ut cum talpa terram ege-
 rat, & tamen vel illū ipsum ejaculata terra, vel municipibus do-
 losum prodebat thesaurum. Nempe impatiens tanti ardoris
 terra flammam exhalabat, & commotis visceribus tetros red-
 debat spiritus, ceu veneno infectus ventriculus lethalem se hau-
 disse potionem testatur crebris ejectionibus: ita Christianæ
 etiam terræ infensa barbaries, pessimis eam infarciebat dolis,
 cum plenis pyrio dolijs, ut Ætna non sic eructet tremefactis
 cautibus ignes, nec Lipare vastis subter depasta caminis sulfu-
 ream vomat exeso vertice flammam, quemadmodum ruptis
 repagulis, extirpatis à fundo collibus, magnis effracta spiriti-
 bus tellus deserto centro, coelum insilire cogebatur. Abscon-
 dita hæc machinatio manifestissima damna faciebat veluti ictâ
 in radice arborem omni fronde contremuisse necesse est, ita to-
 to cacumine nutasse Viennam, ubi fundamentis suis quassatis
 violenter emota toties inhorruit. Grassabatur & alius intra an-
 gustiatae Urbis mænia hostis, mortiferæ contagionis labe, ut
 undique ferales cupressos nasci inter mortes appareret. Infir-
 missimum quidem, sed tamen adiutorem tam valido hosti ne-
 scio quæ Nemesis comparauerat. Febris in vrbe, æstus ad mæ-
 nia; jugulari an mori defensores debuerant, non suppetebat;
 his videbatur ex campo mortem appetere, illos in grabato op-
 petere; hi fauciati, illi non satiati inediâ consumebantur; hos
 ex morbo ultrò deserebat, ab illis telo per vim expellebatur ani-
 ma. Sic prouocantibus se & acri congressis duello ventis in-
 termedia naus, dubitat cui cedat malo, unum latus decertan-
 tes Icarijs fluctibus Africi verberant, ab altero inuolantem
 subueretur Aquilonem. Sic agminatim fata viros premunt, &
 quæ non possunt singula, plura nocent. In duellum fortuna nisi

Cuniculo-
 rum.

Morbus
 grassatur
 Vrbe obse-

ignauos vocat, fortes cateruatim mala inuadunt. Ad singula prope momenta icto timoribus corde expauescebat mundus né victas manus Vrbs dedisset, cui nec succursus temporaneus, nec occursum sufficiens hosti dari poterat. Plus ergo Viennæ quam Trojæ dandum, quæ decem defensa annis uno intercidit momento, hæc aliquot hebdomadis centenariam pacem sibi expugnauit. Alteram Saguntum vidimus, perire eligentem, né perderet muros, amicus lethum ex proprijs manibus eligentem, quam ex nefario Græcorum liuore: Non pauet hic populus pro libertate subire, obsessum Pæno gessit quod Marte Saguntum (*Sil. Ital.*) Retusus semper hostilis conatus, rejectæ vires & violentia, hebetata alacritas, furores illi subinde mitigati rursus insolentiore rapiebantur impetu fluuiorum more, qui collectis in plenum fontibus alueum rapidissimè deferuntur, humilior tandem aqua modestius currunt, quamdiu resumptis viribus per angustiores meatum quærendo canales, sæuire iterum per Saxa cadendo, & spumare in obicibus non didicerint. Sensim tamen barbarus succedebat muris, & magnâ patientiâ omnem rabiem admovebat portis, illum furiosissimum viuè referendo canem, qui eò pertinacius cum morsu propinquat, & per baculum colligit hostem, quò magis rejicitur, similisque tenenti, non tenet, & vacuos exercet in aëra morsus. (*Ouid.*)

Iam se Annibalem, quia ad portas, credebat, eò propior spei, quò vicinior muris Wezyrus. Fatiscebant mænia, subruebatur antemurale, saxa findebantur, subsiliebant euulsa murorum fragmina in aërem ejecta, unica propugnantium fortitudo inexpugnabilis erat. At sæculares etiam labefactantur quercus, dum eas inter se hinc Boreas, hinc acer Eurus erueret certant. Montes perfosso latere dehiscunt, si auaro ligone medullæ auri illis excerpuntur. Africani leones fugantur a culicibus, quia imbelles eorum greges diu ferendo, tandem non tolerant. Iam jam semiloquentes erant barbari, jam paratum Euax in faucibus tenebant, jam medio spiritu attracto promptum vicimus, in ore fuit, si per maiorem adhuc rimam ex muris super eos prospexisset fortuna. Verum semper spes anxia mentem extrahit, & paruum consumit gaudia tempus. Anxia voto extendit præcordia, prolixum tædio, breue terminatione desiderium. Nunquam iniqua bonis spes lætata diu successibus; Euanidum prosperi-

spei itatis radium menti infert, expeditissima hæc fallax DE A perficere, ut nubila sint subitis tempora nostra malis. Non idè eundem felicitatis cursum semper spera, quòd semel fuerit prospera, nam & prospera est ad auolandum, quæ tardè aduenit. Iam fermè suæ fortitudini inter Turcas acclamatum; actum esse de illa dicebant, cum agendum adhuc superesset. Manent tamen jam captiui, quamuis necdum capti, nihil scientes quid cum illis deliberaret fortuna, nihil quid agi deberet; nisi quòd omnia pessimè agerentur. Cincti hoste veluti colubro, qui ex-fugere alicujus animam certus, inuolucris eum colligat, ut funestiori pressurâ elidat spiritum. Properat tamen, imò coelo deuolat, *Saluator & Salus* populi ægrè viuentis, in uno ictu gladij sui emancipandis vitam, barbaris ferendo mortem; prout recisis stolonibus exitialis est falce suâ olitor, arborem verò incolumem reddit. Antequam in prælium descendisset, ipsa itinera jam pugnauerant contra liberatorem nostrum, ut nihil ei non esset victum & triumphatum ipsâ iniquitate loci conculcata. Detinebant ruentem difficultates viarum, quem centimanus aliquis, vel Chymææ spiritus igneæ nō fuisset moratus. Sciebat sapientissimus Princeps momento res maximas verti, & plerumque euertere. Integras & modicis adhuc scissuris vitiatas, si citò prouideatur, facile sarciri fortunas, laceratis jam & convulsis semper commissuram apparere. Suo damno nefastam satis, pejùs scelerabit fortunam, qui non celerabit contumacem, & frænos expuentem cohibere. Tardum est consilium jam arctis in rebus. Non hæsit ad Rhodios planè saltus Monarcha noster, non tenuerunt illum suâ potius asperitate immanes, quam vel ab Alpibus vel Caucaſo sumptâ antonomasiâ, viæ, saxi & cauitibus asperatæ, ut non situ sed duritiâ quandam Saxoniam penetrare debuerimus. Morauia à mora viæ dicta esse videbatur, nihil tamen moratum est, quin pro salute publica festinaretur. Consulisset hic Pomp. Magnus sagas illas an præsagas Romanas volucres, tutumne foret in tanta se conijcere pericula? Polonis mucro pro augure, virtus pro augurio; sat magnus in hostem augur adest ensis, pulchrumque & milite dignum auspitiū Latio, quod in armis dextera præstat. (*Sil. Ital.*) Pulmones pecudum sunt oracula Romanorum, solum cor Polonorum. Superstitiosus timor, ut ferreus aries non impetat hostilem

stilem murum, quod cæsus ad aras ex præcordio diffuadet pugnam, & maculosa bidentum corda negant fortunam, diraque nefas minatur venâ. Multum suæ detritum famæ Mars ille videt, qui vel mugitu animaretur taurorum, vel gemitu terreretur, & palpitante victimâ, ipse quoque suum cor palparet, an metu non defereret pectus. Non omne Ilium ex consilio iliorum animalium capitur; non magnum pauorem rictus pecudum hosti inferunt; nisi fortè infami Bellonæ, aut meretricij ingenij fortunæ, utramque semper amantis partem, excutiendus in faciem pulmo deferuiet. Obnitebatur nobis initio fortuna (amicitia enim illius inter rixas coalescit, intractabilis in primordijs, tandem cerea) ponebat obstacula, quò difficilius ad eam veniretur: nos tamen subsidere nostris sub pedibus montes, & cedere vidimus amnes. Nulla salebra non peruia ad gloriam, nullus metus non motus ex corde ad capeffendam illam famam, quæ sub Vienna cum amplexu venturos desiderabat.

salutatus à
sarianis

Explicata per passus Cæsarea castra præstolabantur ut Regem pro Imperatore salutassent; Expectabant illa Serenissima Nomina CAROLVS Lotharingæ Princeps. MAXIMILIANVS Elector Bavarus; & Elector SAXO; expectabant illi Marchiones, Duces, Tribuni, militiæ perenniore quàm hoc charactere notandi, donec hospitalis Hielbrunna sociasset, quos pridem unitius amor aggregauerat in armorum unionem. Inuidisset hîc M. Macedo felicitatem IOANNI nostro, qui sine armis tot principes sibi subjecerit, cum ille & lachrymis vix eam explorauit fortunam, & sanguine promeritus, ut nomine tenuis in posterorum opinione succreuerit. Attra-

ius mæ
a venera-
apud ex-
teros.

xisset in admirationem & de superciliosa Catonis palpebra suspensum oculum ille festiuus Nationum conuentus, illa mutua in affectus promptitudo, illi redhibiti officiorum cultus, illa Majestatis Serenissimi Regis veneratio, quando huc plebe Senatus permistâ trepidique Duces, omnisque potestas; ambitus aduolui genibus, constringere dextram. (Claudian.) Sicque conuenerat utrinque alacer, utrinque Aquilinus exercitus Imperialis & Polonæ Alitis; illi natiua fascia pro balthæo; Nostræ Serenissimus Vinbo armatura, adeoque volucris populus, ut suæ gentis Symbola exposcebant, nihil præter volare in hostem desiderabat: certumque cadauer sperabatur, ubi tot aquilæ con-

læ congregatæ essent. Né quære S E R E N. Ductor, numerum virorum; Tu unus numerum imples, in Te millia & viri, etc. ^{In illo omnis fiducia castrorum.} nim Dux sufficit agmina solus. Si cui masculum pectus deerit? Si robustus animus concidet? Dux ea pro cunctis: si trepidus ad hostis occursum miles? si passum cedere facilis cohors? Dux ea pro cunctis: si eneruata fortitudo instare debilis? Dux ea pro cunctis: si lentescet manus? si spiritus exhauriet bellum? Dux ea pro cunctis. Omnes in Te uno habes, omnes jactâ fiducia super brachium Tuum consonis vocibus loquentes audies: Tu sidus fluctuanti in Petri nauigio Ecclesiæ. Vras Astrologia errabundis in mari, Te Leonem periclitantibus in tantis bellorum æstuarijs. Tu unus lethi rapies de faucibus orbem, & agros colonis & domibus colonos restitues pulsa ex illis sæuâ hospite Stygiâ Erinny; penes Te tanti solertia belli. Alium non habent rostra Camillum, non habemus Vltorem. Seruatoremque Quirites. Quis enim Briareus centibrachis, proclina tum in ruinam orbem detineat? imò quæ brachia centum aliis numero crescente lacertis, tot simul obiectis posset configere rebus? Scelestâ illa Caligulæ vota, nunc sanctiori euentu implentur, ubi Tu unum caput tot ceruicibus inhæres, verius dicendo Tibi omnes cohærere. Vel solo gratioso Nomine IOANNIS pellicies fortunam; illa ipsa quæ in siluis IOANNEM amplexa gratia, non solum tenebit nomen sed innominatas fortunas. Prospera Romuleis sperantur tempora rebus in nomen ventura tuum (Claudian.) Tanta animorum ^{consensus} consensio! tanta armorum æqualitas! ut Ductore nostro Monarchâ, stipulatas sibi manus in exterminium hostis dare ^{inter exercitus.} viderentur. Quàm similis dissimilitudo! quàm unita diuersitas, & diuersa unitas! æqualis disparitas, & dispar æqualitas! Non conciliabat tantam diuersitatem gentium vindex fratris sui Agamemnon, nec unum tot Reges habuere Ducem, coiere nec unquam tam variæ cultu gentes, tot dissona vulgi ora. (Lucan.) Occursabant venientibus rumusculi, non exercitum Turcicum ad Viennam hærere, sed portentum, nempe monstruosam reddebant famam authores nouorum, pictoris more, qui ut magis terribilem tabellam reddat, & artem penicilli iactet, dæmonibus cornua & ungues affingit, quamuis hæc illi non habeant. Ipse etiam metus optimus in corde timentis orator,

Rumores
formidant

2 orator, facile persuadebat, quod priori in pejus fidei aurium
 proposuisset fama. Formidabiles illas Turcæ definitiones, &
 agnomina ipso pænè timenda sono statim Magister timor
 ignauissimum quemque edocuit, quod Turca sit: Terrarum fa-
 tale malum, fulmenque quod omnes percuteret pariter popu-
 los, & fidus iniquum gentibus (*Lucanus.*) Plenum timoris Ma-
 chometi vocabulum, & sæuus magno de nomine terror, in o-
 mni syllaba mucrones & mortes enuntiare credebatur. Quidā
 pusillæ mentis aduersam computabant aciem, quidam ceu Pœ-
 tæ quantitatem Machometani nominis metiebantur, & omnes
 longas putabant; alij annos suos recogitabant; vel iuuenili-
 bus adhuc & paucis metuentes; vel plenos dierum abolendos
 uno ictu verentes; audacissima demum licet fuisset indoles,
 magnis tamen ægra periculis pectora subrepsit terror; molemq;
 pauentes expendunt belli, & numerat fauor anxius annos. (*Sil.*
Ital.) Verum non solet numerare pericula qui ad lauream fe-
 stinat; non arithmeticum agit animosus miles, ut computet,
 sed ut amputet hostilem numerum. Regula hæc pigri est, in
 digitis numerare, alacer & vehemens tota manu hostem com-
 prehendit. Multiplicare consuevit timidus discrimina, & quæ
 sunt singula, bina videt. Atqui licet numerosa multitudine fu-
 erit phalanx, sæpè tamen exigua virtute est fallax. Non ideo
 magni pretij, quod multorum millium sit, exercitus. Calido-
 nio apro quid gregatim catelli? postquam unius hausit dente
 femur, reliquos obliquo ictu dissipat latrantes. Vel moto ca-
 pite incubantia agmina culicum, toroso excutit armo taurus,
 ceruicem illi hæc bombilantia castra non ideo frangent, quod
 cornua infederint. Non terruit hæc multorum capitum bellua
 Alcidem nostrum, quæ nouam cum sibi ad Danubij flumina po-
 fuisset Lernam, non diu hoc delicato cubili pandiculata jacuit.
 Et hic unus adhuc in obice erat capitalis Europæ fluuius ituris
 ad lauream; verum & ille subiecit calcaneum tergus, ubi Ne-
 ptunus Germanicus Martem externum veneratus, plano cor-
 pore, & prono pectore, infra victrices illius sese aduoluit plan-
 tas. Ipsi Tritones aquatile celeusma dederunt, iuueruntq; cam-
 pestres lituos fluuiatili conchâ vel ex aquis Martem accedendo;
 ardente enim corde magis scintillat pectus, si flatu tubarum ad-
 iuuetur. Sagittam Alexander trajecturus in Persidem tardius e-
 jacu-

Definitio
Turca.

Non formi-
tudo ta-
men multi-
tudo.

Danubius
ad Tulnam
raicitur.

jaculatus in altero littore vidit, quam noster Monarcha, & bel-
 licas machinas, & ipsos bellatores, & ipsum Christianum bel-
 lum per Danubium transmisit. Vna nox intermedia fuit ab
 illa theatri die, & crudæ repræsentatione Scenæ, quâ vicisse
 summi, vinci supremum erat; imò noctis nomen amiserat,
 quæ profesta esset vigilia ad solennem victoriam, catholicæ
 verè excubiæ tam festam in crastinum fortunam præcesserunt
 in pane & aqua, plerisque inedia solidæ diei maceratis. Porri-
 gebant se, imò negabant ardui ascensu montes Cæsij: sed IO-
 A N N E S in montanis adhuc intra viscera Elizabet viam or-
 sus, neque hic difficilem in summa angustia expertus callem.
 Fortuitus hic trames & fortunatus, ipsi namque montes gibbo-
 so dorso extulerunt in altum Christianam militiam ut cursu
 promptiore ruerent in hostem: veluti agili pennâ libratus in-
 ter nubes accipiter, ex præcipiti fugacem captiuat columbam.
 Quam tamen silua hæc propter suam iniquitatem, beatitudi-
 nem non meruit? ubi per prorutas arbores, per abruptos de-
 scensus, per salebrofa decliua, regali plantâ consecrari meruit.
 O quantas dabitis improbi pœnas! ô quantò piandum jugulo
 nefas erit barbaris, propter quos verè IO A N N E M Monar-
 cha noster exprimit cursu & pedestri itinere! prodromus in sa-
 lebra, prodromus in præcipitio, prodromus in alacritate. Si
 adhuc in illa solitudine Napeæ, aut Oreades montanæ Deæ su-
 pereffis, quoties illa magni Gigantis reperitis vestigia, semper
 eis libate oscula; Semper vernantes Zephyri producant rosas,
 quacunque Perseus noster processerat. Et iam primo diluculo
 apparebat aurora Orienti contraria, ferro magis Christiano,
 quam antelucanâ oculos euerberans purpurâ. Nam rubicun-
 dam semper vidimus, hac tamen die expalluerat, utraque me-
 tiendo arma, alterutris metuendo. Vidit in crepusculo uterq;
 exercitus viros & vires, & postquam sese permenis oculis, quis-
 que quâ sibi eundum esset ad palmam, iter designabat. Ipsa o-
 culorum acies jam hebescebat in coniectu; lassabat visum,
 quod manibus contrectandum erat; stupebat palpebra igne
 metalli; pænè tellus tota micantibus ardet sub armis, stant
 acies adhuc pendente fatorum sub ictu. (*Sarbieu.*) Mars interea
 tenebat belli aleam, & cui fauendum erat parti jam animo de-
 finiuerat; sed fortuna & victoria dubia simul à Marte pende-
 bat.

Arduitas
montium
superatur.

Approxi-
mat tempus
prælii.

Spēlacu-
lum utrius-
que exercitus.

bat. Horror est meminisse, nec adhuc oculis absistit imago feralis illius aciei, ubi bellicæ primò machinæ tonuerunt, sanguinarium imbrem fulminibus nunciando; ubi quot oculos, tot incentiuas faces numerauisses, terribilis gemino de lumine fulgurat ignis. Tot Gorgones, quot barbaros vidisses, nisi jam in lapideos stygiam palpebram vertissent viros, qui à tauricorum obtutu obrigescere non possent. Spectate superi, consulite militiæ vestræ, dirimite prælium, si anceps fortuna ludificare debet! Time orbis, sub hoc ictu jugulum tuum! hæc sunt agonalia tua ô Christianitas! Timere certò deberes, nî ei commisisses salutem, nî illi inhæsisisses, quo tenente concidere nescies; Maxima tot populis Rector fiducia Brutus (*Sil. Ital.*) Ille est ille fatalis in Machometem Ductor, ille fortunatissimus Christiano populo, ille, quo subducto imbecilla absque sua columna fortuna nostra: illum illum Rectorem statuerunt fidera nostrum, cui Latium, & moles rerum quassata recumbat. (*Claudian.*) Intumescabant animi castrorum primis furoribus agitati, & necdum jubente tubâ, necdum de prælio monentibus classicis, jam unus in altero mergebat iras priusquam gladium. Et veluti futuræ tempestati præludentes venti modica pelago mouent certamina, donec emotam fundo Thetidem, atque spumantem Neptunum, & procellas astra usque sparsuras conturbent, diraque nubes tangant aspergine: ea nubilosus heroum mentibus oboriebatur tempestas, quæ sanguineum exciret diluuium. Vt sublatus clamorque virum, clangorque tubarum, refluxus quidam castrorum apparuit, & moti huc illuc populi, quandam speciem depræliantis secum pelagi præferabant, sic illi alterno impetu pellebantur, quemadmodum distractum inter se Africus & Boreas æquor, ad opposita euolvunt littora. Exhortabatur media castris virtus; singillatim quemlibet, & universos simul: Vno tot prælia vincite ferro, Romanum reparate decus, molemque labantis Imperij fulcite humeris, hic omnia campus vindicat, hæc mundo pacem victoria sancit. (*Claud.*) Vos robur & flos militiæ, si concideritis, quis rursus assurget? vos Atlantes estis, in vicarium deponere brachium excussam semel fortunam non parate, vos eam cælo inferetis, aut manibus lapsam infra Antipodas decidere facietis; Aut cadet, in vestris aut stabit Roma lacertis. (*Claudian.*) Col-

Strenuitas
& fortitudo
pugnantium

lideba-

lidebatur uterque exercitus, ut Centaurorum prælium cum Hercule tam acre non fuerit. Ingenti rictu suos ignes exhalabant tormenta, & aure obstantes capiebant, quasi etiam illæ machinæ sua mancipia habere vellent. Grandinabat plumbum, ut tecta non magis glacialibus procellis creparent, quam ferreis indumentis glandium bellicarum impressa multitudo volabat, præter utrumque latus, præterque & lumen & aures. Lubrica hostili sanguine & proprio sudore manus, vix jam læuigatum ictibus sustinebat capulum; medium spumis ignem naribus efflabant equi, nullo non desudante pro gloria. Scintillabant gladij ardenti milite, & inflictis sibi vulneribus, meritorias jactabant plagas. Non remorata tamen virtutem Polonam incondita illa agmina, non obstiterunt constipatæ acies, quin laxarentur; tanto feruore in pugnam ibat, ut natum ad sola liqueret bella Polonum. Repressus igitur Mars barbarus, repressus Mars barbarus (millies hanc figuram doceant Tullij) terga vertit, eo ipso irreuerens & verè barbarus, qui tantæ virtuti in adorationem pronus debuisset cadere. Pudor unius alæ, Timor alterius Ductores, profligatum urgebant exercitum, & hinc triariæ Polonorum cohortes effusis equis super trepidantes inuehuntur; hinc Germanico igne extinguuntur desides. Compulsa ad incitas, & conglobata metuentium agmina, metentium mucroni vix locum relinquunt, cadauere dejecto super fugientium tergora fugiente: non arma mouendi jam locus est pressis, stipataque membra teruntur. Deferunt stationem, quia etiam vitâ expelluntur; proijciunt clypeum, quia jam & animos abiecerunt; Ductoribus reuehente equo ad renouandam aciem non auscultant, obturatis auribus fugientes; ut non pugnae species, sed pænæ tristis imago illud prælium esset, dum abeuntibus turmis alacerrimi quique inferrentur. Disparuit illud monstrum castrorum, euanit campis miles, dissipatæ centuriæ, dispersæ legiones, bellum fugax abiit, ut victorum pigra reluctanti cessaret in hoste manus; valido non dissimilis vento bellica vehementia: qui in obluetantia robora omni enititur conatu, acclinatas furori suo herbas supernè mulcet, & humiliatam ad quemuis æeris motum, postquam inflexit, erigit arundinem. Pudebat dexteram mansuras laudes ex fugacibus decerpere; pigebat ex seminecibus immortalem adorem

Strenuitas
& fortitudo
pugnantium

Vincunt
nostri.

Non multum
in statu
imbecillibus.

C

quæ

quærere. Gloriosior enim ex valido triumphus; Sed imbelles à magnanimis superari miserabilis triumphus. Nullum certamen cum victis ac æthere cassis (*Virgilius.*) Vnum ex ventu leonem ferre, plus admirationis est, quam centum lepuseulos; & inter æterna merita Herculi computamus, aprum in Caledonia sylua fregisse, quod centum millia cicadarum perpetuò afflixit silentio, exiguum famæ incrementum. Sed tamen nemo ex nostris militibus non Domitianus, eo quod adeo imbelles eiusmodi muscas stylo ferreo illà die sit persecutus. <sup>manē us-
que ad no-
nem dimi-
catum.</sup> Domicatum est à mane usque ad vesperam, tot fulminibus fulguravit, quot acinaces illius diei tempestas distrinxit, donec pronam iam crepuscula maturato lucem præciderunt vespere, dubiamque pacem habuere tenebræ. Favit ea nox palantibus, & cum sua Luna pallentibus, né ruborem suum cogerentur videre, & ad obscura lucis opera erubescere, velum pudori eorum nox obtendit; seu ut verius dicam, funeribus eorum pullo aëre inferuit. ipsa felicitas infelix Turca habitum temporis huius habet. Indignum tamen quid iudicabamus egisse coelum, quod deformi & obscurâ facie nostros ad vesperam vidisset triumphos, spissatisque tenebris hostem à victoribus protexisset, tanquam miserta victorum, sub fuscas noctis alas miseros abscondisset. Sed merebatur illa dies novum miraculum, ut duplicato tempore Christianas collustrasset adoras; proveniant toti sic nobis sæpè dies! Verum neque nox obscura, aut sine luce fuit: somnum non coepit miles captiuando hostem, & si infestasset sopor fatigatos, more leonū ea nocte dormiebatur apertis oculis: barbaris tantum ferreus verè quia à mucrone conciliatus soporifero, in æternam noctem claudebat lumina somnus. Armata somnia terrebant reliquias fugatorum, & cataphractæ species semisopitos incurfabant, quosque de die evitauerant ictus in prælio, eos inter quietem infligi sentiebant noctu. Vade ô celeri victoria gressu, sudantemque tuâ lauro deterge laborem! Descende in portum sub nomine Herculeo sacrum; ubiquè extremus dies, & ultimæ terrarum metæ, ibi centum oribus narra, quomodò Mars noster coronatus in illa acie emiuit, quomodò inter heroes primos præstanti corpore Turnus vertitur arma tenens, & toto vertice supra est (*Virgil.*) Recitabit equidem ex adamantinis sæculorum fastis, & feris re-

cinec

cinet fama nepotibus, quantum sudoris fuderit Monarcha noster! quantam instruendo militi operam impenderit! Ipsi vidimus illum non digito monstrasse hostem, sed mucrone; non voce indixisse, sed manu indicasse prælium, vidimus indispenfato lassauisse corpora nisu. Cuilibet ex militibus videbatur manum dedisse, ut educeret super æmulum. Vndique sibilabat globorum impetus, stridebant in aurem elisa machinis fulmina, crepabat aër, succussa gemebat tellus, dies sepulta puluere, ipsa quoque cum hostibus obierat, an abierat incertum; Monarcha tamen noster in hoc disturbio armorum, Iovem exprimebat inter ipsos fragores nubium, & grandem parturientis aëris tempestatem, ingentes motus, suo illæsus fulmine, imò concusso terribilis mundo, sic toruâ clypei Princeps metuendus obarsi luce. Siue illum insignem equo suus aduertit miles; gaudet regiâ viâ, & magno vestigio ad gloriam signato itinere vocari: siue hostis toruo suspexisset hirquo, & timuit, & amavit vidisse, in cuius vultu Mars timorem fixerat, natiuæ gratiæ comitatem, gratusque inerat visentibus horror; Soli non dissimilis, in quem & lubet pupillâ figere, & non sine lachryma splendida voluptas habetur. Nec solum agmina & gregarios, sed munia obibat omnium; ut coram orbe securè posset gloriari: Mēduce ad hanc laudis metam, me milite venis, Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui. (*Ovidium.*) Metuebatur gregario cuique in eo fortuito stetisse scopo, in quem ille sponte incurrebat. Terræ filios dolebamus ibi in victimam cessisse, ubi ille victimabat honori suo, ceu pecudes, hostem. Exarmauisti REX SERENISSIME furore potentiâ, ære, multitudine instructissimum exercitum, terræ allististi superbiam, quæ coelo caput ferebat, exuisti castris quæ mobile quoddam credebantur esse fortalirium; alibi papiliones, ut verè papiliones faciliè esset ex campo abigere, hic tentoria ab intenso Marte. Stagnabant campi sanguine, uliginosa acies, vix pedem victori equo, & ungulam dimisit facilem, ita arctè, ceu deprecante facinus cruore, strangebant pedes. Iacuerunt membra ingentia, & ossibus presserunt terram, exanimes quoque adhuc ad terrorem relictī, cum districtis mucronibus armatæ manus enectorum, primos referebant calores; viscebantur fractæ vastis in mortibus hastæ. Vobis hæc obsonia, & geniale vestris colubris pabulum inferorum

Serenissima
in pugna
fortitudo.Periculis
non submo-
uet.Strages ho-
stium.

Deæ. Exangues fame perpetuâ, angues vestros saginate Turci-
co abdomine, ponant illam infernalem maciem, & magnis epu-
lentur in cædibus hydri. Vos hospitalem stygem tantis laxatè
aduenis, & resides permistoque adhuc quærite in sanguine ma-
nes. Fleuit hic, crebrius risu solitus, quam tormentis explode-
re christianas vires, fleuit inquam Wezyrus, æquè sale mordaci,
atquè puluere violentus. Eliquauit illa faxea palpebra repenti-
nam doloris scatebram, dedit pumex aquam; si lachrymas esse
putabimus & nō malitiæ tela jaculante oculo sparsa. Fæminea
nihilominus hæc ultio, super accisas vires plorare, cū aliundè
suppetias non licet implorare. Præficus hic suorum funeribus
Ductor, omnibus ex clade eiulantibus, illè solus debuit affu-
disse lachrymas; nempe Cocyto lachrymis manante fluuio
addendas, ut auctis aquis celerior in stygem suis esset transitus.
Eia sodes! ubi nunc illa tua crista, quā cælum verrebas, & ter-
ris verebaris? ubi nunc illa verba potentia quondam? ubi am-
pullata semifracti verbi tonitrua? Siccine singultatis sonis pu-
erilem nunc fateris Martem, more infantium solutus in lachry-
mas? qui petulanter in lusum prouocant, & modicum tacti
infinito eiulatu vulnus deplorant. Vide deiecto in terram ocu-
lo infra victoriosam IOANNIS plantam, deprimi tuam
Lunam, quæ tumido cornu ventilabat prouincias. Non fabu-
la tandem est, bobus lunam vehi, ubi è triumphali curru, in pi-
griorem ac humilius gradientem descendit sexigam. Imò ala-
crior solito Planeta hic radijs quibusdam arcanis unā nocte, unā
cum equo in fugam abstracto Wezyro, visus; nescio quid Vra-
nia, aut Mathesis de cælesti censebit, ubi Turcica adeo velox
Luna. Hæc est ultrix superborum Nemesis, ut à fastigio detru-
dat tumescentes! hæc iusta fontibus Rhamnusia, eò funestiore
casu elidi fastuosos, quò honoratiùs fortunæ extollebantur gre-
mio! Nutricis more lactat, fortuna cū absynthio papillam per-
unxit, acore strangulat. Sæuior plerumquæ in eos, quibus sua-
uius arrisit. Né crede lætis, fortuna protinus exeret seueriori
fulgura turbine, vultumquæ laruatum sereno, fulmineâ cape-
rabit irā. (Auanc.) Magis sentiunt huius Deæ seruitutem, quā
seruitio sunt oblectati, qui nullo violati infortunio, nec un-
quam fatorum iugo collum subiecerunt, nec callum à pressura
obduxerunt. Solenne hoc illi ludicrum, ut modò felicibus
confu-

consularem imponat trabeam; modò ad infamem restibus ap-
pendat trabem. Attollit secures in honorem, ut ereptis a licto-
re, tandem ipsa sæuiat in Consulem; circumfert in curia fasces
Iulio, en tandem fascibus vapulat ille suis. Ad scalas Gemoni-
as eleuat capulares, cum quibus à puero ante prætorium, tan-
dem per honorum gradus in adolescentia lusit. Desponsata Po-
lycrati etiam si in mare proijciatur, diuortium recusat, & tan-
dem cum ei nihil ad summam restet, præfocat reste. Longi præ-
nas fortuna fauoris exigit à miseris; quæ magno pondere fa-
mæ res premit aduersas, fatisque prioribus urget: (Lucanus.)
tanquam pæniteret eam prioris obsequij, nouissimā indignatio-
ne suum affectum prodit. Hæc est appendix felicitatis pende-
re eos in laqueo, qui in admiratione sui orbem suspenderant!
Sic instabiles Dij & lubrica sunt in sua fide Numina, né diu te-
neantur. Prostituta Dea fortuna impudentiam habet, & perfidi-
am amoris, abiectis in te affectibus, non difficilis unicuique
adhærere. Ita funestum spectaculum calamitatis exemplum
Wezyrus, ducitur ex alto deiectus culmine, qui modò sub pe-
dibus terras, & sceptrā patensque littora ad Oceani, sub nutu
viderat æquor. (Lucan.) Quæret fugitiuus viarum præcipitia,
cui non ita pridem lubricus auro, & serico tapes, iocoso erro-
re fallebat gressum; tabescunt ab equorum mephiti delicatæ
nares, quæ Idumæo orbe omne balsamum exfuxerunt. Nu-
mini illi barbaro, cui Sabæis thura exspirantia filuis, cultus su-
orum adoluit; puluerulentam nubem ungula equorum in na-
sum excutit. Et cum delicatissimi, viuacissimus sit sensus, ipsas
tangentes medullas dolore expertus fortunam; & post ingen-
tes torturas cordis, lachrymis fassus est tyrannam. Sed com-
bite lachrymas, gusta quā amaro symposio potaturus eras
gentes; porta dolores, quos nobis illaturus fuisti. Nouam
crocodile ex tuo Nilo aduexisti naturam ideo profusus in la-
chrymas, quò hominem a Deo missum non deuoraueris, cre-
do cachinnaturum fuisse viso Christiani exercitus trunco. Fren-
deas nunc dentibus, quò non frondeas in laureas: liceat tibi
satis rabire, quò propudiosè cogaris abire: liceat contabesce-
re fastidio, quò ab alto trudaris fastigio. Tu verò multo cru-
ore exfatiatos enses reconde triumphator miles, jam cluxatos
armos, & fessa arma permitte ferari; hoc victorioso passu Her-
culeis

culcis iter à metis ad Iapygis agros, vincendo emensi sistite gradum. Arma & iras ponite, hucusque iratos hostibus, decet amiciores esse relictæ eorum fortunæ & supellectili. Nulla vobis acies tantum prædæ, famævé parauit, iam famâ potiti, incumbite (*ductores sic vocant militum*) reliquijs, ut hac mercede repensius acrius pugnetis. Nulli enim ita est exosa vita, quin eâ castrensibus ærumnis in metam ponat, si & in nullo exinde habendus est, & nullum habiturus pretium. Pænitet porro, non pænitenda agere, ubi nullum aut lucri, aut gloriæ speratur suffragium. Geminato hostilem palpebram nudatus mucro perstringit fulgore, si hinc natum ad cædem, hinc ad mercedem, fulgurat metallum. Ideo in somnes ducuntur in excubijs noctes, ut cū aliis aurora, militibus aurea hora stipendij affulgeat. Ideo ferreum militiæ sæculum auspicantur heroes, ut in aureo requiescant. Non terrebit militem Bellonæ arena, si in pretiosius Pæctoli fabulum speret se descensurum. Proiecerat non solum victam malis artem oriens, sed diuitem insuper commeatum, cui dum miles incubuit triduo quod auferret habebat; plena metallis castra patent, raptumque ex gentibus aurum hic jacet, Eoasque premunt tentoria gazas. (*Lucan.*) totque regum fortunæ simul collectæ, victori cedunt. Suspenso naso ducuntur mancipia, quibus mæstus vultur insedit faciem, aquilas non audent videre Polonas. Vinciuntur catenis, quia iam Parcæ ferratis pensis eiusmodi luctuosum ipsis euoluit sæculum. Pudet ipsum muricem in captiuo tergore, ut ultro defluere brachijs vidisses pendulum. Rubrum quod in vinculatis radiabat mare, à verecundia hoc nomen maximè merebatur, ubi libenter iterum ex captiuis in suas sese abscondisset conchas. Soli nummi quasi ex captiuitate barbarica liberati, & ergastulo scripturæ minorum missi, aliquid suauius in manu victorum sonabant. Nō institores nihilominus Poloni ad bella vadunt, ut exiguo ære venales proponant animas, non stipendio commensurati Spiritus, sæuâ ferrei Martis nundinatione prostant negotiatori hosti: sed sola merces bellandi gloria, & magna Ductorum Nomina generosas indoles in sexcenta alliciunt discrimina. Patuit hoc raro imò à sæculis primo SERENISSIMI PRINCIPIS IACOBI exemplo, qui horrorem prælij suâ præsentia, & personali officio in animis commilitonum ita demulserat;

Militi danda stipendia

Spolia & præda ex victis.

Non tamen de manubijs, sed ære, ut in exemplo mox dicitur militis.

serenissimi principis IACOBI.

serat; ut nemo eligeret vivere, eligente mortem Principe. Et verò, coelo & inter tonitrua conceptum nomen IACOBI, attonabat hostem non minus ætatis elegantia, quam vehementia & experrecto vigore. Stupebat rudis barbaries: quæ species membris! quam martia fortem bella decent, placidæque tamen non asper oliuæ! tacitumque immurmurabat agmen: O decus! o proles nulli aspernanda Deorum! (*Barclay.*) Gēma illa Trojanæ militiæ Iulius, non sic à suo Ænea militares animos per disciplinam transumpsit: Non sic Achilles leonum & aprorum medullis pastus, fortem animum à cibo nactus, sicut à suo Seren. Parente Princeps noster. IOANNIS & MARIAE Filius, ex ipsis natus, ab ipsis nutritus Gratijs, fulmineum tamen non suppressit nomen, quod in ipso lustrico fonte exarsit illi ad gloriam. Nullum non gloriosum momentum, nulla non palmaris hora Principi nostro; talibus enim triumphaliter viuere, & trophæis computare annos datur, qui jam incunis augurali honoris manu designati ad eximia. Iam hac ætate Diomedeos etiam ausus posset reprimere magnus olim futurus armorum Præses; Iam Gigantum furias adolescens hic Iupiter sciret fulminibus domare, cum ad sola sufferenda monstra sit superstes; nec viliores illi deceat immolari victimas, pudet enim congregi cum vinci parato. Quidquid tamen PRINCEPS SEREN. magnanimitatis, aut famæ tributum habes, necdum te sufficienter celebratum credas, donec ad corollarium laudū tuarum, imò pro argumento gloriæ addatur, quod IOANNES III. Poloniæ REGEM habeas Parentem. Adeoque non lædat Te hæc veritas Princeps optime, quam audaci calamum exprimimus: Te nihil plus, aut habere, aut habiturum à fortuna, à natura, ab ingenio, ab industria, quam tuo SEREN. Patri indultum vides. Iam artes belli, ab hoc bellatore didicisti; nobis spectantibus manuducebaris, & paterno hortatu minimum impetum frenare docebaris: Huc decus, huc nostrum lateri te iunge paterno, & me disce nouum Martem tentare Magistro. (*Sil. Ital.*) adhuc docendus eris, tenere Sceptrum, iam eruditus ad gladium. Et ominatò, hoc votum vates effundit calamus, quia toties in regiam adorationem Tibi inflexus, quoties in minimum circumactus iota, præfagiret futurum, quod præsentem anteuertit cultu. Non disparata gaudia ferebat tibi

REX SEREN. & ALEXANDER unus inter alios fili-
lius; similes fortunâ pares virtute, distinctionem nec Scotus
inueniret inter fraterna attributa; alternusque animæ cum Ca-
store Pollux, non ita animâ conueniunt, ut magni Principes
ingenti animo. Bacchus & Pallas vix sibi germani credi pos-
sunt, unius licet parentis soboles, nam ille ex pede, hæc ex ce-
rebro genita: tu magne Iupiter difformibus genethlijs nullam
genuisti prolem, quæ non ad gloriam viueret. Dedisti nobis
ALEXANDRVM, & renatum diceremus illum Mace-
donem pro tanto Phænice principum nidum non habere. Plo-
ranit nihilominus cum suo Agnomine, Patri SEREN. inui-
dendo, quod infantia legibus distentus, heroicis illius facino-
ribus non interesset. Verum auctorati Nomini & labaro illius
viri eam fortitudinem prætulere, ut Alexandri esse vexillum
constaret. Quis putamus puer iste erit? IOANNES ex ALE-
XANDRO; ubi necdum pugnavit, & iam triumphauit, nec-
dum accinctus gladio, & iam excidit potentiam hostium, nec-
dum miles, & iam Dux atque antesignanus militiae. Hic ille
est flos Iuuentutis, deliciae & voluptas Poloniae, expectatio gen-
tium, spei publicæ candidatus, votorum & suffragij provincia-
rum scopus. Mores enim ipsi veluti pumice expoliti, actio o-
mnis infantilis, togam meretur; prodigium est quodcunque
gerit, ipsi inquam mores, sunt admirantium amores. Quem
non captiuaret animo, egregiæ præclarus fidere formæ, ubi ita
sibi indulgit natura, ut Deos iterum nasci prouideret dicere,
nisi fides prohiberet. Nihil hæc adulta infantia dissimilis gem-
mæ, quæ adhuc inclusa conchæ, & iam suum habet pretium.
Aurum optimum, nondum in fornace coctum, nondum per-
cussa in formam massa, & iam pondus habet. Sic generosæ in-
doles in ortus assurgunt suos! sic vitis suam ulmum amplecti-
tur, ut ad mensuram illius excrescat! Quamuis subinde maio-
rum fasti, sunt tantum minorum fastui: recitamus nostri gene-
ris falsam fabulam Iouē, cum coelo inepti simus. Mores, non
primores deberent nobis gloriosum conciliare nomen, nos ni-
hilominus iactamus effatam titulorum vetustatem, & vetu-
lam monstramus auorum famam, vegetiorem immeriti. In
Principe nostro Serenissimus Pater totum se miratur, & quasi se
ipsum amat, imò & Resp. Polonia numero tantum, non virtute,
alte-

alterum expectat in ipso IOANNEM; dabit & ille nepotes,
æternam terris sobolem, quæ limite felix insurgat patrio, seni-
umque his exuat astris. (*Barclaius.*) Tu verò immediatum, post
filios, regium cor ILLVSTR: STANISLAE IABLONOWSKI *Illustrissim
Ducis La-
blonouii.*
clauâ Hercules, mucrone Gradius, famâ Tu ipse, rotatione equi
tui in agiles gyros versatilis, quantam vertiginem capitis hosti
effecisti, collapsus exanimis fatetur. Quis te vel per ipsam ca-
strorum caliginem, fulgurantem gladio non suspexisset? quam-
uis ibi pulueream maximè nubem ungula equi Tui traheret,
ubi aut acerrimè in circum versares barbaros, aut incitatissimè
te illis inferres, ut haustâ vestireris arenâ. Manu & voce incen-
debas animos militum: Marte probate genus & factis Lacona
parentem (*Sil. Ital.*) ut omnem virtute laborem vincerent.
Nullum non dignum, ut ductor esset, ducebas, Tu nihilominus
eminuisti, ut semideus inter homines. Ipsa maiestas oris publi-
cam exercitus vocem exposcit: diligimus pariter, pariterque
timemus. Et cum pulcherrimus esses, Gorgoneo vultu hostis
te esse credidit, adeo fulgurabant Marte oculi, geminum vibra-
re Cometen ut credas, summaque in casside largus undantes
voluit vertex ad sidera flammæ. (*Sil. Ital.*) Triariam hic tuam
cohortem tuis animosam ausis, nihil non egregium egisse de-
cuit; adhuc post excidium Chocimense, non excidit Turcis
fortitudo eius, dum unica & sola hastis obnixa, etiam vallis ex-
punxit obluctantes. Tu verò tantorum auspex & apex viro-
rum, ubique funestus Thraciæ, damnosus Orienti, dum non
tantum militibus, sed tuo quoque caballo calcar in hostem ad-
deres; nulloque discrimine notum, Dux an miles eras. (*Ouid.*)
Proximum Marti caput ILLVSTRISSIMVS VESPASIANVS *Illustrissim
Ducis Sic-
nianski.*
HIERONYMVS SIENIAWSKI æquè genethliaco sanguine
atque cruore hostili verè purpuratus, sed parentalem iam me-
moriam à funebri calamo poscit. Aureis semper nomen hoc
scribendum literis, nunc nigrâ sæpiâ, ipsis in eius mentione, vo-
cibus, atram induit togam. Æternatura illum gessisse ad Vien-
nam constat, siquidem illico ipsi data æternitas. Angularis hic
erat Poloniae lapis, vel ex Hieronymi saxo armata dextera liquet,
ad quem offensum pedem semper barbari retulerunt, sed amisso
capite. Reliquos herodas magnos, non excludit panegyris a de-
bito gloriæ participio, sed meritis seorsuos honores, aliorum *Laus uni-
uerse mili-
tia nostræ.*
pennas

pennas relinquit, omnem in genere & indiuiduo venerata militiam. Omnes enim Lacones appellandi essent, nisi Polonum nomen iam gloriosius esset, nec exoticâ amplius egeret antonomasiâ. Quemcunque legionarium, quemcunque cohortium extranea vidisset palpebra, Marte iurabat genitum; lacertosa illa brachia fulciendæ fortunæ, vel euertendo mundo paria; illa pectora chalybe prorsus solidata, & Spartanis viribus firma. Omnis cuneus ad diffindendum hostile robur, nullus manipulus non fertilis gloriæ. Atrox ille campus videri debuerat, & præsentâset nemus quoddam farissarum, aut portatilem hastarum siluam, quemadmodum area illa, ferreo igne solaribus succenso radiis arsisset, ut dubiam solis ipsius palpebram euerberaret, dum nudi seges Mauortia ferri ingeminat splendore diem.

2 Sed non ita decus quam robur nostrum militem iuuat, non splendere sed rigere auro & ostro solet. Thoraces siculo efficti malleo, ferrea Parcarum indusia militem non sponsum iuuant. Formosa fortes arma timent viros frangique nollent. (*Sarbieu.*) Sparus & nodosa quereus Herculeam armet dexteram, gemmæ & aurum thalami supellex non castrorum. Picti sunt timores, aduersus hostem, coloratum pugilem profilire; aurea formido, bracteatum & ostro in sutum habere æmulum; iucundum discrimen, unctum & balsama halantem aggredi. Scenicum periculum, plumatos & bysso indutos nancisci hostes. Procul

3 hinc procul Ganymedes, poculis dirigendis, non domandis populis, aptiores, carchesijs geniti, inter symposia victuri à viuo, non à vinco, laudem merientes. In nostra militia, quoscunque

4 sibi Mars conscripsit, Achilleâ pelle omnes elegit, ferreos ad omnem iniuriam, in Ledæ plumis nutritos, castris Sybaritarum donat. Omnes hic Pellæi, sed à pellendo hoste; omnes pomposo nomine Pompeij; Omnes Neruæ, quod non enerues; omnes Æneæ, quia ære solidati. Vix Lucina euoluit fascijs, loricas adaptat Bellona, pubescit castris miles, galeâque teruntur nondum signatæ flauâ lanugine matæ; ut quod hyperbolica de Annibalis milite iactat veritas, hoc de nostro securius afferamus; non membris sed armis constare Polonos: Né nocte quidem clypeiue ensesue reposti, non pharetræ, aut iaculum, &

6 pro membris arma fuere. (*Sil. Ital.*) Nec iam durum, duratis ad omnem iniuriam viris, sub puro Ioue Martem ducere, & velu-

Militem
non decet
esse delicatum.

veluti ex Spartano Cothone miterias haurire. Nulli veritus dat Deus niuem sicut lanam, quam militi, dum Edonas hyemes velleribus labentium niuium tectus perseuerat, tam molle quia cæleste stragulum hyberno cubili nactus. Lauacra & thermas ^{castrorum} in ipso sudore habet, ad Baias remittit Heliogabalos, illum le-^{nostris non} uis egregio puluis in ore decet. Neque senectus exarmata, nec ^{difficiles ad} requies æuo; usus vitæ abit in armis, annos bello consumimus, & damnatum viuere paci, stant prima inter signa senes, lethumque laceffunt. Culicij panes oblectamenta castrorum, faccarum & aliæ dapfiles illecebræ, aut quæsitæ sub orbe extero cibi, martiali ventriculo nociui. Luxat enim virile robur imbellis luxus, elidit blandus hic athleta, fortem inter amplexus ^{Militi voluptas extialium.} animum. Vno ipsius fuso, à nullo unquam aut fusus, aut confusus Hercules, in sæculorum memoria vapulat, cui difficilius erat amatoriam non neuisse colum, quam draconum fregisse collum. Ignauī bellatores, quibus bella thori, & circumuallati culcitris, credunt se inter valla sedere. Nominati, non nati heroes, ad telas quam tela aptiores; quibus generosior Deus inhabitat pectus, non Sirio anhelantes campos refugiant, quod perusta facie, non erubescant se soli monstrasse, non frigidum orbem, aut hyperboreos soles metuunt, nunquam frigida bello dexterâ. Ita nobilis & virtute & stirpe populus barbaris congressus, non inferioribus certè, si viros & vires metiaris. Euerfa tamen fortitudo gentilis, auersa agmina, fugientes insequētibz prodromos ad gloriam egerunt. At virilis Polonorum mucro, ubi crudam capitum messem stirpitus totondit, licet in culmo iam haberet fortunam, clientem tamen herbam porrexit hostis Monarchæ nostro. Sculpite sæcula non moriturum in æterno adamante carmen, quod posteros doceat, polonam ^{Aeterna fama exsultat perios} virtutem sibi ad gloriam, vicinis ad salutem mucronem stringere. Narrent hoc in erudito volumine Maronis ora, testentur in columnis, Myronis æra; surgant audacia usque in cælum verticem efferre pyramidum faxa, regale attollendo nomen; radat Phidiaca manus scabiosas rupes, quibus incidat Polona acta, & erudito vulnere fauciata faxa salutem orbi restitutam loquantur. Tu subiugata Turcia, messes Cilicumque Arabumque superbis merge rogis, surgat odorata nubes nouo orbis Numini IOANNI III. Vienna saluata iugales Hyrcaniæ leones

Viennenses
Liberati fa-
lutant Li-
beratorem
Serenissi-
mum.

nes fræna, vehant triumphatorem submissâ iubâ intra respiran-
tia ab æstu mænia. Pandite conclusos postes, demite seras, ve-
ctes auferte, Urbem referate Victori, Viennensi assertori V-
nam recludite. Et primò redijt in Urbem anima, veniente Mo-
narchâ nostro: deiectæ turres, & mutilatæ in culmine suo,
querebantur se esse, coram tutore suo fauciatas: domus semi-
sepultæ porrigebant manum leuanti Principi. Alumna Numi-
na, & funestati in aris, pulsque ex templis Diui tanquam ad so-
ciale Numen conuenire cæperunt. Scissa in rimas mænia, fissu-
ris ipsis, querelas in hostem mittebant, petebantque né vel cau-
dam hic coluber traheret non percussam, qui etiam in petra,
contra Salomonis paradoxum, viam reliquisset. Vrbs æquæua-
polo, vix non æquata solo regalem manum ceu basin suam ba-
siabat. Municipis hucusque pulueribus & nebulis præclusas
fauces tenendo, primò in laudes regias vocem tollendo, respi-
rium traxerunt. Extemporanea cuius facultas oratorem fecit,
nec meditatâ aut compositâ oratione facundus, sed dictante læ-
titiâ, ipsa se præcurrebant liberatorum verba, unum alteri inui-
diosum, quod prius regalibus influxisset auribus. Solutis tunc
esse in affectu & oratione licuit, tanquam si etiam ipse sermo ex
captiuitate, & obsidione solutus, liberior esse cæpisset. Omnes
loquebantur tacendo, & hæc satis in tacito signa loquentis e-
rant, quia quilibet suum saluatorem verbo mentis declamabat.
Cæteri quibus promptior pupilla in lachrymas, quam lingua
in Rhetoricam, pathetici erant, oculis in lachrymas solutis, &
pro lachrymante genimas Lycorme, stillas vectigales pende-
bant. Nemo felicior illo, qui fimbriam vestimenti tetigisset,
miraculosum extra Euangelia Christum nostrum testantes. Cer-
tamen ingens oriebatur inter cohortes, nam amoto hoste,
ipsi æmulantur qui primus vestigijs accumbat triumphalibus.
Prolapsi ad pedes, primò suam quietem nacti videbantur post
assiduas velitationes. Auelli non poterat conferta multitudo
ab adoratione victricis plantæ, undequaquè certatim regio la-
teri sese admouebant, & attonitos hucusque periculis oculos,
maiestate victoris recreabant. Lætitia eliquante lachrymas, di-
stillabat palpebra ineffabile gaudium, fletu supplebatur, quod
voci defuerat. Arma rigant lachrymis, singultibus oscula rum-
punt. (*Sil. Ital.*) victorē gladium, quemadmodum finitâ messe,
falces

Saluatur
certatim.

falces operosam colonus Cereri, ita illi Marti consecrant. Ita
fabiumque decus, fabiumque salutem, & magnâ memorabant
voce parentem! solus vocat Annibal hostem, solus Machome-
tes tyrannum Ioannem clamat. Te ipsum hîc mirari deberes
R E X S E R E N. Si tibi soli non esset solitum, quod apud o-
mnes creditur miraculum, nempe diuinitatis hæc est præroga-
tiua, mundo miracula esse, quod Deo natura. Mirare tamen
opus dexteræ, & dexteritatis tuæ, mirare incineratam planè ur-
bem, à te à ruderibus reuocatam, ciues Saguntinis. prorsus cõ-
fligentes fatis, ereptos; fortunam Austriacam, ad natos ex suo
nomine Austros nutantem, stabilitam; fortalitia & muros iam
saxeis artubus suis, & artibus mysticis luxatis ex ruina assur-
gentes: Quantum profueris, quantam seruaueris Urbem, at-
tonitis metire oculis. (*Claudianus.*) Et tu Polonia altius iam in-
gredere, & cothurnato passu Capitolium honoris ascende; ha-
bes Iouem tuum S E R E N. I O A N N E M habes fulmine-
am auem, quæ cælo nomen tuum sospitet. Nunc, nunc teti-
git summos vertice Roma Deos. (*Ouid.*) Quidquid olim, vel
amissimus fortunæ, vel admisimus infortunij, totum id repara-
uit Monarcha noster, restituit stilico cunctos tibi Roma tri-
umphos, hæc omnes reuocauit adorea laurus. (*Claud.*) Con-
fæderatæ Erinnes, & sociata mala aduersus Poloniam olim con-
iurauerant, ut in uno corpore repetitas mortes subinde vidisse-
mus. Effuderat super nos bellicosus Boristhenes, rusticū Mar-
tem, & tota Propontis armatis in nos consurrexerat pagis, ut
infra illas secures colla submitterent Quirites, quæ findendis
hebetatæ truncis, & præcisus fouendo igni fasciculis virgarum,
nobiliorum ictum in consulares vibrauerunt fasces. Rastris ar-
mati, ex rostris Dictatores pellebant; fustes contra hastatam
militiam rapuerunt, donec ferrum nôsse cæperunt. Pudebat
pugnare, & agrestis credebatur victoria, plebeius triumphus,
vicisse, & tamen rusticissimo fato interire debebamus, donec
versis ad prospera Dijs, agrarius Mauors, iterum bubulcum
coactus agere, & feriatis hucusque tauris iugum aptare, quod
super colla iam iam suorum Dominorum tenuit. Inter hæc
armata hyems Septemtrionis barbari niues non populos, vel
multitudine, vel debilitate, immisit numerosos, qui ad feruo-
rem Polonum colliquefcerent. Molesta nihilominus illa tem-
pestas,

Comparati-
veterum Vi-
toriarum
cum præ-
senti.

pestas, & tempora fuerunt, cum & modicum gloriæ imbelles triumphare, & multum fastidij in prouocantem & simul fugientem toties impetum exercere. Verum & fuem trucidare, fama Herculi, serpentes ac insecta lacerare, inter trophæa, & Polonis Moschouiticum draconem enecuisse Herculeum facinus. Eruperat simultanea ex vineis Hungaricis & Bacchus thyrso armatus Martem præferre volens, sed non idem expertus vitem, quod vitam alienam præcidere. Quid verò commemorem illas Scythicas Eumenides, & ingenia Acheronte sub imo reperienda? rapiendis animabus ita assueta gens, ut plures Tartaria, quam tartara, videatur habere Charontes, qui bonos manes in illam captiuitatem auerant. Sic agminatim, & datis sibi manibus hæ furie inuolauerunt Poloniam, & ab omni angulo incendiarias faces iniecerant. Eumabant undique villæ, non vile regni detrimentum; volatilia tunc cernebamur fortalitia, ubi à radicibus suis euulsi muri, cælo propinquabant; nudus ubique mucro nesciuit vaginam, nisi in humano identidem absconditus iugulo. Extinctum nihilominus incendium undequaque flagrantis patriæ, eorum ipsorum sanguine qui sulfur & fomitibus dabant; veluti fulmen illis ipsis sopitum nubibus, quibus exsilire in necem parabat viuentium. Omnes hi Tibi sunt exsudati exantlatique labores REX SEREN. omnibus ita accurrebas oportunus, ut unus decies esse videreris, nouum Philosophiæ argumentum porrigente virtute tuâ, cum verè diuinitus replicari videreris, actiuissimus iam tunc, præsensque passis, omnia strenuè peragendo, ut vulgata fama, & vox patriæ communis esset: quem merui te non sudante triumphum? (*Sil. Ital.*) Vicisse tamen videtur non modò hostem, sed & se ipsum Monarcha noster, hostem gladio, seipsum gloriâ. Veteres tumuli, postquam in laudem illius surrexerunt, muto persistent cespitem; nunc orbis armatur in trophæa hoste exarmato. Pendebat interea animis patria Patrem suum sub ictu fatorum stetit non ignara, imis vibrabat tremor ossa medullis, & aculeatus sanguis venas compunxit toties, quoties in mentem discrimina subièrunt, & lapsum subinde animum lactante spe resumebamus, ubi multis praxibus Polona virtus innutrita metum iubeat ponere. Et non tantum animo pendebamus, sed animam quoque pendissemus pro salute Saluatoris nostri, omnia illi

exfertur
mor de
gloria.

illi timentes, omnia sperantes, & cum nihil certò possemus sperare, desperabamus nihil. Quamuis autem metu anxius omnia vertuntur in portenta, & qui formidat timenda, eum cogit, quæ fieri possunt, facta putare timor; tamen laborantem in ambiguo animum suffulsi præsumpta felicitas Ductoris. Quare irascebamur nobis ipsis plerumque, si desperabamus inuictissimum potentissimumque Monarcham victorem euasurum. Et ecce dum hæc pugna affectuum suam exercet arenam, distulit in orbem uniuersum fama, quod bellatrix non differebat virtus; vulgavit non vulgarem gloriam; totidem illa tubis promulgavit victoriam, quot Bellona, cohortabatur prælium. Id tamen ita veloci Pegaso vehibat fama, ut simul vinceretur ad Viennam, simul triumpharetur per Orbem: rumoreque sui præuenit laurea belli, simul congressum, profugum, captum vox nunciat una. (*Claudian.*) Dij boni! qui Tibi VICTOR SEREN. non sunt habiti, vel qui non forent habendi triumphi? quæ amor publicus non architectatus pegmata? quo acroamate, quâ inuentione Pallas tuæ non sudauit Bellonæ? Sed Tibi quæ poterat pro tantis ciuica reddi mænibus? aut quæ pensabunt tua facta coronæ? (*Claudian.*) Tamen importent sideribus nomen IOANNIS, colossi; Ioculares ignes inextincto famulentur officio & volatili alacritate confractis lateribus ^{Triumphis} crepent præ lætitia; puluere & nitro grauida tormenta, magnos enitantur fætus, qui vix editi in lucem, viuere triumphatori desinant. Accuratissimus itaque calamus quas non fingebat laudes? si fingendum erat aliquid, omnibus manu virtutes tuas palpatibus, nemine verbo. Nos quoque non obeliscis impresseramus, sed tabulis cordis heroica facinora tua REX SEREN., pendebamus, quamuis solenni plausu non appendebamus mille elogia, & tacito triumpho e memoria recitabamus: Ipsa septicollis Vrbs, si hucusque habuisset Capitolium, eliminato Ioue, IOANNEM posuisset, ita omnis se tibi Temese dedit hausta metallis, & quæsitum Praxitelis scalprum, quod circa equestres statuas desudaret. Petrus ipse amputatâ pro Christo dimicans, Malchi auriculâ, satis bene audit, nunc & suâ utraque, & hac tertiâ arrectâ, audissimus IOANNIS nomen excipiebat. Optassent nunc Augustinus Romam triumphantem videre, quæ suis exiliebat ædificijs, nocturnum æerem

usq. Serenij. habet.

Rome.

Vexillum
Machometi
Romam
mittit Sere-
nissimus
Florentia
Triumphat.

Venetia ap-
plaudunt.

Cracovia.

Varſavia.

ſparſis undique flammis illuminando, né deficerent dies illæ triumphales, ſolis munere artiſcioſi fungebantur ignes. Ipſe ſpiritualis Monarcha INNOCENTI: XI. allato ſibi à R E G E S E R E N. vexillo ipſius Wezyri faſſus eſt, ſemper Baptiſtam eſſe vexilliferum Chriſti, unus Ioannes Agnellum portauit in ere-
mo, alter in bello Lunam ſuſtulit, ut frontem innocentis ani-
malis Lunæ cornibus armaret, ſi infra pedes ſatiùs non eſſet
proijcienda. Pridem etiam deſiderabat Machometes vexilla ex-
plicare Romæ: ecce nunc barbari quod voluiſtis, habete. Om-
nem floram ſuam, Florentia, in ſerta & coronas Victori de-
cerpſit, utpote ſitu & nomine Vrbs amæniffima, nihil non ju-
cundum prætexuit. Effuſa compita, populos non tenuit po-
ſtis, vocem ſuſcitauit lætitia, ubique Ioanni acclamatum, ubiq;
Vox clamantis & clamantium illa audiebatur. Et ſi quando lu-
dibundum mare, agitatſis ſubſultat procellis, tunc Venetica
Thetis hilares Nympharum choros percuffis inſtituit aquis, ut
vel victoriis hilarata, vel hoſti irata ſpumaret rabie. Natatilis
illa Ciuitas magis lætitiâ tunc, quàm aquis circumfluebat, lau-
reato tridente Ciuilis Neptunus pulſauit fluctus, decurrentibus
regio honori ſtadium nauigiis complanabat vento aſperatas
undas. Expifcari tunc illius florentiffimæ Reipub. affectus in
Monarcham noſtrum, non oportuit, quando toto illo maris
finu ſuas effudit propenſiones. Quocunq; demum annunciata
prodigioſa victoria, reſponderunt trophæo incredibili Vrbes;
quocunq; venit tam iucundus hoſpes, nullam domum non in-
uenit urbanam. Infantes ipſi & lactentes (communis fama
vulgauerat) regiam imaginem pro diua effigie venerati, unus
alteri, vel inter oblectabile offerri donum, lætati, vel auferri,
eiulantes. Sed neq; patria exſors lætitiæ, quæ erat conſors glo-
riæ, & licet triumphales currus famæ vinxerit ad veſpertinos
uſq; ad matutinos eam expediendo Iberos, relictum tamen ipſū
lætitiæ authorem paſſis expectabat manibus. Vrbs Regum co-
ronaria poſtquam illi iam dediſſet coronam, tunc ceu inter quā-
dam apotheoſim voluit beatos addere radios, cum proteſtatio-
ne: Dignè quidem coelo, ſed adhuc tellure morare. (Ouid.)
Fundatorem Cracum ex tumulo caput arrexiffe dicebatur, &
magni Regum manes Sarcophagis reuixiſſe, veniente in Urbem
rumore. Gauſa eſt Parens & nutrix Varſavia Regum, talem ſe
nomi-

Vexillum
in Eccleſia
Sancti Io-
annis ap-
penſatur.

Sereniſſimæ
Reginæ ſi-
licitudo p-
ſalute Ser-
eniſſimæ.

nominâſſe Regem, cui non parco ore totus orbis eundem de-
inceps titulum attribuit. Poſtulauit & illa cum Zacharia pu-
gillarem, ut nomen Ioannis panegyricè deſcriberet, maxime
ubi ex ſpoliis ditata Turcicis, in feſto Transfigurationis ad Cru-
cifixi Domini altare, captiuum vidit pendere vexillum; & tunc
iterum præter montem Tabor vera transfiguratio fuit, quando
de Cruce etiam Chriſtus videbatur arriſſe trophæo; iterumq;
Luna non dedit lumen ſuum ad Crucem appenſa. Victrici cal-
ce priùs in Euchariſtia, vexillum hoc conculcauit ſuppedane-
um, ſuper aſpidem & baſiliſcum ambulans Dominus; donec
à Ioanne acceptum, Ioanni Collegiatæ Eccleſiæ eſſet traditum;
Argolici rediére Duces, altaria fumant, ponitur ad patrios
barbara præda Deos. (Ouid.) Redijt & cor in orbem Chriſtia-
num, prope iam eripiendæ Imperij ſui habenæ exanimem; o-
mnes viuere de nouo cæpimus, trucidato hoſte. Reſedit omnis
illa tempeſtas, & quietiori alâ placidiùs ventilabrum in elan-
gueſcentes, ſuſpirauerunt Zephyri, amoto turbarum Aquilone,
iam ferme aurium uſum nobis ad ſuos rumores adimente. Ad-
ſcripſimus autem, nos omnes, dexteræ Excelsi, & excellenti tuæ
virtuti REX SEREN., Tu verò precibus & piſſimis deſiderijs,
SERENISSIMÆ CONSORTIS TVÆ MARIE: Dijs tē mino-
rem quòd geris, huc omne principium, huc refer exitum. (Ho-
ratiuſ.) Oblita tui Sereniſſima Coniux videbatur, dum vel ma-
xime meminiſſet ante aras, ita totâ illuc auferebatur mente, ut
eam terris exciſſe, non incredibile fuerit, unde ferre auxilium
Tuo Marti volebat; ibiq; magis eſſet anima, ubi amabat, quā
ubi animabat. Apocalypticus certè eſt amor, omnia intuetur
præſentia, ſiue demum ea reformidet, ſiue diligat mentalia o-
ſtenta. Iam non mentem, ſed imaginem Æneæ ſui pientiffima
Dido ferre videbatur; Æneasq; oculis ſemper vigilantibus hæ-
ret, Æneamq; oculis noxq; diesq; refert. (Ouid.) Omnia infe-
ſta, omnia infauſta, omne fortuitum ſubibat animum; ipſoq;
ſui monſtro pauidam concutiebat. Illi ictus validi, illæ ma-
chinarum belli elifiones ignium in hoc marito pectore excutie-
bantur. Truces illi barbarorum vultus lachrymantes incurre-
bant oculos, & in illa nube triſtitiæ ſupercilij Iridem quandam
repercuffi à Vienna uſq; pingebant ignes. Omnis deniq; acies
concorrebat in animo dolentis, omne prælium in ſauciato cor-

de prius quam in campo peractum, prius Matrem castrorum, quam Martem oppugnauit Turca; Quando ego non timui grauiora pericula veris? In te fingebam violentos Troas ituros, nomine in Hectoreo pallida semper eram. (*Ouid.*) Ideoq; quoties pascitur, toties paciscitur votiua altaribus hostia, pia Consors, vitam & fortunam bella ducentis mariti, numen ipsum immolari faciens, ut sciremus quanti constet salus Principis nostri. Sic Deus ipse sollicitatus pecunia, sollicitati sacra merce Diui, caelum omne in partes tractum, ut nemo esset in illa siderum aula, qui non faueret, qui non idem promoueret, quod nostra petebat DOMINA. Vidimus non stellatam rosis, non politam auro, non margaritis onustam sacras obire aedes, signauimus semitas, & tritos calles ad fana Sanctorum reginali pede. Vidimus coronatum verticem proiecta maiestate, in colloquium cum Deo substratum eius magnae voluntati, vidimus procumbentem genibus Dominam terrarum, sparso capillo verrentem pulueres: Scilicet ipsa comas pectam, galea ipse premetur? Ipsa nouas vestes, dura vir arma geret? (*Ouid.*) Ea fuit violentia doloris huic Liuiæ nostræ, ut suum Pompeium Magnum, periculosam, distentum Pharsalia, æquè odisset in bello, atq; amaret pace! Tantus in exhausto piæ corde Penelopes amor, ut teneras non teneret in suum maritum querelas: Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis! Nempe non modò commorari, sed & commori sibi volunt, quibus non frigida iusti cura thori. Semel thædas maritales accensas non decet nisi in busto & cinere extingui. Breuis animorum societas, ubi unius diei hospes Hymenæus, reliquum annorum tristis funestat Erinys. Ipse REX SEREN. socialis fidei dulce documentum accepisti, quando exiuit hæc reduci clypeum, galeamq; resoluit, quando ipsa ferrato thorace exarmauit pectus. Educat, nutrit & alia mille solatia ita Tibi, atq; patriæ hæc magna genitrix. Diuos Thebarum alumnos, & patritia Numina non inuidebimus gentibus, quando augusta hæc illius proles proprijs quondam mouebit sedibus, & beatos Iulios, & cælitæ Angustos. Siue Polona Iuno erit nobis SERENISSIMA MARIA, Iouis filios nobis relinquet: siue magna æquoris Dea, Achilles dabit inuincibiles. Et quidem innutrit iam maternam bonitatem SEREN. ALEXANDRO, ut ille Macedonicus à sua Olympiade, lu-

*Zaus Seren:
ab omni at-
tributo regi-
nali.*

*n educan-
a Serenis-
ima prole*

de, Iustra & Olympiades famæ numeret; hic à diffusis gentilibus Matris suæ fluuiis immensum gloriæ Oceanum aperiat; ab auitis ceruis leoninum robur, animiq; transformat pernicitatē, quò magis Alexandrum illum & Achillem pateat esse apud tantam Thetidem in mores formatum, ubi ipsa in cessum motumque tenet, fandiq; pudorem; sic (inquiens) gradus sic ora manusq; Nate feres. (*Statius.*) Nec indiget hic Alexander graui Aristotele; non indiget hic Achilles violento Chirone; Sponte suâ se magna indoles ad egregia prouocat. Salientes in ipsa scatebra prorumpunt fontes, pigra Mæothis ubi nascitur ibi statim lacunat, ibi stagnat; & Cæsaribus virtus contigit ante diem, in ipsa aurora vitæ iam euehuntur ad meridiem, aliis ad vesperum etiam nec ortis, nec oris effulgere. Quicunq; tantæ expectationis filium noscunt, & suauis morum illius elegantia oblectati sunt, uniuersaliter clamant: Puer o dignissime credi esse Deus; siue es mortalis, qui te genuere, beati; Et Mater felix, & fortunata profecto, si qua Tibi soror est. (*Ouid.* Est equidem, & ipsos olim in sui desiderium pro vocatura Deos, ipso digna Ioue, nî Ioue nata foret. Riuales regum amores, decernent studijs, ferent dotalia regna annuenti, heredem Prouinciarum scribing. Habebit Atalanta hæc Hippomenem, aurei largitorem pomi; habebit hæc Proserpina, sed meliori, quàm illa Cerealis, fato genita, habebit æmulos sui affectus hunc meliorem gladio, hunc præstantiorem arcui. Mars donabit Rhodopen, Phæbus largietur Amyclas. Plus ego fidelissimo adijciam calamo, & inter oblatas undiq; thædas, inter concurrentes Hymenæos, inter allatas in dote prouincias, sine meta fortunam signabo: Quid numerem gentes, Atlanteosq; recessus Oceani? toto pariter dotabere mundo. (*Claudian.*) Quid enim non impetraret? imò quid non imperaret tributis & vectigalis illa venusta, quæ non venit in veras non nisi forma Deas? Dotata porro illecebris species crudele est aucupiū animorum; & illa semper plurimorum oculos prædata; quæ plurimis naturæ gratijs prædita. Partu deest pulchris vultibus, ut turpibus Titij assimilentur vulturibus, cum æquè medullas & cor depascantur. Sic decora facies, est acies, in cuius periculo, etiam ipsi non subsistant Hercules: Sic venusta facies, est glacies, in qua lubricatus incautè oculus, tanquàm in cautem labitur.

*Et quidem
Serenissim
Alexandr
magne spe
candidati
informati
ne.*

*Serenissim
Filia.*

*Cuius m-
gne dotes
niuersis
pirincipi-
orbis adm-
rationi su-
tura.*

Sed non unum hoc illex attributum omnium emouebit animos, quibus par conditio tam maiestoso indulgere desiderio. Omnes quippe PRINCEPS SERENISSIMA insitæ Parentis Tuæ virtutes in eo te collocabunt scopo, ut orbis totius principes huc sibi collimandum existiment. Iam æmula pulchritudo Maternas imitatur Charites, iam verecundis pictæ genis erubescunt rosæ; iam subrubeo colore explicat decorem pudor, dumq; tuæ assistis genitrici: Ceu geminæ Pæstana rosæ per iugera regnant. Hæc largo matura die, saturataq; vernis roribus, indulget spatio, latet altera nodo. (*Claudian.*) Non dispar vobis (*o matre magna filia non minor*) tenellis primo frontem accendendo cornibus, modico dum exurgit circulo succrescens luna, & pleno iam orbe ac regali facie illustrans mundum: Hæc modò crescenti, plenæ par altera Lunæ. (*Claud.*) Quid verò Augusta illa proles, cunis adhuc & fasciis non euoluta? quas spes Polonas non lactant, ipsi lactentes; votorum nutricij publicorum adhuc nutricum ulnis non egressi? Hercules sunt uterq; in cunis adhuc, sed non sinistra Iunone geniti; ad monstra tamen adolescunt edomanda. Non alius, neq; aliter Latonæ suæ tenellus adhuc Phæbus puerili annexus lacerto, sinu oberrat; cum Inualidum dextro portat Titana lacerto, nondum luce grauem, nec pubescentibus altè cristatum radiis: primò clementior æuo fingitur, & tenerum vagitu despuit ignem. (*Claud.*) Quanta aliquando oracula ad cortinam & tripodem daturi sunt adolescentiores Phæbi, si adhuc ephebi docent ea ex suo nomine fata, quorum nec Cume conscia suo posset patriam solari vaticinio. Infantes sunt, & iam disertissima de se auguria promunt; innutriti gloriæ, & ipsius alumni honoris, destinatas sibi ex fortuna nascendi promittunt curules. Ex maximis quippe natos, ad humilem metam vota dirigere non decet. Hercules virtuti suæ terminales assignat Gades, triumphalem terminum magnis meditationibus in extremo terræ, quia ex Ioue genitus. Infinita est propemodum negatiue indoles regaliū mentium, sisti vel gradu, vel honore non solet, nisi cò veniat, unde plebeia virtus ipsa sui vilitate arcetur. Leunculi magno cubili, & regalibus cunis educantur ideo, ut iubam educant ad honorem & imperium, né abiectiores facti, frustra generosiores mamillam fuxerint. Ita agrestis Lucina non semper

Laus Seren.
Infantum
& presagia

ex summis
ati ad ma-
ima adole-
scunt.

per in templum honoris inuenit viam, & si fortuito irruperit, non statim ad summū altaris gradum stetit. Diu pulsantur huius Dei fores, & vix adamas obstinatus laxat postes terræ filiis: Dijs geniti ultrò beneficium lumen reclusum habent. Inter fascies & purpuram ablactati, iam lacte spei non indigent, solido fortunæ pastu illico nutriuntur; ubi alii orexim & famem honorum ferunt, linxisse vix meriti hanc illecebram, quā Deorum sinu educati saturantur, & cum Ioue, purpureo bibunt ore nectar. Sículus Dynasta etiam non lotis ab argilla manibus Sceptrum apprehendit, figuli rotam cum fortuna mutans, ollas formare desijt, ipse vas electionis factus. Ab ubere lupæ edoctus Romulus spe orbem deuorauit: vellus aureum venari se debere credidit; quia hanc feritatem suxit ex lacte matris, ad agnos captiuandos genitæ. Sic inter humiles rubos enatæ spinæ, focus, & abiectio, terminus; vicinas nubibus, cedros ad elogia ferenda, & ad æternitatem adolescere scimus! sic vulgo exempti, necdum inaugurati, iam sibi augures magnos promittunt honores, ipsi & vates, & vades fortunæ suæ. Coronata proles, quid expectaret, quā ab amante Patrem Polonia; amores Poloniæ? Augusta soboles quid à nobili patria præstolaretur, quā post tantum Octauium non adoptiuos Tiberios, sed è lumbo in thronum se ascensuros successores? Voto hæc non decreto scribimus, primum tamen esto suffragium ab obligato calamo, donec felicius urna præsagientibus futuram sortem exposuerit. Et verò meruit SERENISSIMA DOMVS, ut utroq; petat diademata sexu; Reginas gignat, Reginarumque maritos. (*Claudian.*) Sed arduum tibi est calame, in arcana fatorum inuolare, retrahe stylum, & preme adhuc fugientes barbaros, viam triumphalem non desere, quam usque ad Strigonienfes portas gloriosus emetiebatur Monarcha passibus distinguens victorias. Non hæsit enim ad Viennam indefessa virtus; remissis iam arcubus Scythia elapsus fugā disparuerat, nostrorum diligentia primò omnem intenderat neruum. Irrequieta porro virtus est, solusque pudor non vincere ferro. Minuti animi est, semel in vita cucurrisse pro laurea, & semper deinceps sub eius umbra respirare. Vinctum ceromate pugilem adhuc iuuat in arenam descendere, quamuis unā inclytus euasit monomachiā. Laudamus Argo quæ non solum in Colchidem nauigando, in-

Sereniss.
Monarcha
à Vienna
mouet.

solent.

solentes euicit Austros, sed reportando etiam diues spoliū, ad
 1 pyriticā eruditum Neptunū subegit tonsis; ludibrium pe-
 lagi, quæ cum uno depræliata Africo ingruenti verò Boreæ sub-
 2 mittis suppara, laceratisque artubus discerpta natat. MONAR-
 CHA noster numerâset inertes, ac actos sine Marte dies, & sta-
 re pudisset. Ponebat tamen prosecutioni famæ obicem, aut
 inuidens, aut non bene videns futurorum ingenium. Statue-
 bantur in oculis simulacra timorum, remouebant audaciam, si
 fuisset mobilis, resumendæ hostium vires; cum serpentes etiā,
 si vel palpitent caudâ, adhuc formidolosi erunt veneno; Exu-
 tæ cibo & pabulo regiones, castris (dum famam sibi ominaban-
 tur) famem minabantur. Sed placuit Monarchæ nostro pacisci
 vitam pro laude, crediditque viris ignobile lethum belligeris,
 in pace mori. (*Sil. Ital.*) Non heroicum id fatum, intra fer-
 rum consenuisse, & in plumis expirasse. Turpe illos in umbra
 viuere desiisse, qui sub ardenti astro Syrii non sese in umbras oc-
 culuerunt. Pulchrius teste cælo mori, & viuacem animam in
 3 morte armata per Elysios ire, quàm exangui corpore tenuem
 spiritum in illam silentem regionem descendere. Et iam felici
 passu Viennâ proceditur, effusus undequaque sanguis vadum
 fecerat, ut aspersione illius bellaces animæ elephantinos in se
 viso cruore Spiritus sentirent. Equi ipsi versabant pedibus cada-
 uera, & vindici calce resecta pulsabant crania. Sicque dum ex-
 plicatas, & ferto triumphali florentes copias promouet ex cam-
 po fortunæ, ad aliud stadium gloriæ Rex ille regum, & ductor
 ducum Agamemnon noster, obuiani habet Augustissimum LE-
 OPOLDVM. Quid hic egisse putabimus? imò quid non egis-
 se lætitiâ Magistrâ illas imperiales mentes? quo officio, & quàm
 suauis alloquio, utraque maiestas in amplexus & sinus influxit?
 Nulla ædes, nullum, quod manus fecisset humana, capax erat
 lætitiæ habitaculum; nonnisi sub ipso illustri siderum laqueari
 potuit contineri maiestuosus ille Monarcharum congressus.
 Acuebat spectantium admirationem, numium terrestrium fa-
 miliare commercium, rapiebat oculum, attonabat palpebram
 utraque maiestas. Miles Polonus totus animo, totus observa-
 tione, in vultu, in graui modo agendi AVGVST. IMPER.
 Germanus Senatus populusque Imperialis vix unum ex morta-
 libus iudicabat MONARCHAM nostrum; tot argumentis fle-

cten-

ctentibus intellectum, quin ei diuinitatem tribueret, qui homi-
 num conseruator esset. Ex maiestoso vultu, simulque clemen-
 ti supercilio, cui non frons triste rigens, nimiusque in moribus
 horror (*Claudian.*) Iupiter plerisque censebatur. Ex martiali
 & ignea pupilla Graduum esse crediderunt omnibus prorsus
 Numinibus similem, imò omnia illi Numina accommoda ob-
 seruauerunt. Necdum bene deterfo cruore MONARCHA no-
 ster, augustam manum mutuo apprehendit fædere; adhuc py-
 rio transpiratæ vestes, quid spiraret Dominus, indicabant vul-
 tus pridianâ oppleti arenâ, necdum militarem iram supercilio
 posuerant, ut ipsi Imperatori Christiano, nedum barbaro, for-
 midolosum fuisset occurrere; si repentina suauitas, & insoli-
 tus decor asperatam frontem non superuestiuisset; si dulciari-
 us sermo, & melle diluta facundia Nestorem mucrone posito
 non fuisset testata. Sic Iupiter armatus fulgure & crasso obuol-
 lutus aère, amoto sipario nubium, profert serenum ex
 2 mediatēpestate vultū Dedit nō solum dexterā, sed laudem quoque
 Principi nostro AVG. IMPER. stipendiarum inter legiones il-
 lius numerauit fortunam: & vicissim LEOPOLDVM non ex
 solius vigore vocis, sed ipsius magnanimæ indolis REX noster
 veneratus. Curtios iam non habet Roma, qui abyssos, & vo-
 ragines suomet saturarent corpore, Te AVGVST. IMPERA-
 TOR habet, qui hiantē iam in Romanum exitium fortunā, ten-
 tares illo non audente (si nunc viueret Curtius) profundos ire
 lacus, sed Roma tuas tenuisset habenas. (*Statius.*) Et eo tantum
 iniuriam tibi accusas fortunam, quod nutus tuos anteuertat,
 nec ipsâ manu attrectari patitur, primæ obsequens voluntati.
 Satis tamen ages, si triumphales currus barbarorum ceruicibus
 ages, quamuis non tuomet succides brachio; fatis Austriæ, fa-
 tis Romano Imperio, te illum esse, in quo viuere, & fortunatè
 subsistere omnes videntur ciues: CÆSAR ubiq; tuus, liceat
 modò, nunc quoq; miles, si Tu Roma velis. (*Lucan.*) Sed vel ex
 eo omnes impleuit partes, cum suas inter Monarcham no-
 strum dispartitus curas, quod deerat Romano Imperio parat ad-
 dere ultimum Orientem. Ecce iam quæritur in latebris hostis,
 qui nuper damnabat ad prælium; ecce iam indagine cingi de-
 bet ille ferus leo, qui pridianis furoribus omnes populatus vi-
 cos, rugitu exanimabat. At heu infesto casu quandoq; venatio
 pro-

prouenit; cedit Actæon in prædam canibus, & tygrides subinde suum capiunt persecutorem. Irruit super viatores potius quam hostes barbarus, non pugna, sed itineri accinctos infestis petit armis, & oblatum metit insatiabilis agmen. Disperfit illa manum inopinatus furor, effugerunt mortem ex insidiis signa aggressam, ut verso agmine pugnam restaurarent; cæteri, ferro urgentur: cædunt Lepido-, cæduntq; Metallos, Coruinosque simul Torquataq; nomina Regum; patritium campis commistâ plebe cadauer iacet, agere magon. (*Lucan.*) O atroces calendæ! o lugubris feria! nunquam atram in memoria posteriorum exues togam, quæ funebrem nostris induisti exercitibus. O nefasta feria! verè à feriendo non feriendo dicenda, ô dies atri! qui pullâ veste nuperam deformâstis victoriam. Verum peccatum hoc fortunæ, Tuæ debebatur gloriæ REX SERENISSIME ita illa coram Te meruit, uti nos coram offenso DEO, si deprecemur, ipso amabiles peccato. Hunc unicū fortuna actis tuis immiscuit casum, né omnia absq; fortuna, sed tuis ipsius auspicijs agere videreris. Rependit abundè triduana expectatio unius horæ iacturam, & quod dextra hosti dedit, rapuit sinistra; extorsitq; palmas, quas temerè permiserat. Sic læta periculis metimur! Sic nubila cælum compensat sereno! Delinita sanguine nupero feritas acrius furebat, & obnixis dentibus stridorem edebant barbari, quasi iam deuoraturi essent christianas legiones, quasi mordicè pro victoria certaturi; cū tamen eo ipso corroserunt viscera sua & quamuis ita strictis dentibus ruerent, malè tamen masticato consilio doluerunt se fuisse audaces. Necdum omnem illam ex Viennensi excidio ad ad lachrymosas Cocyti ripas congregatam multitudinem in Erebum deportauerat Charon, cum ecce recens stygias turba aduentabat ad oras, sanguineo informis cultu, nondumq; remissis ensibus, & sæuæ crudelis imagine pugnae. (*Baril.*) Eluit ipse Danubius nuperam famæ maculam, & aliquantum ex illo Martiali puluere non claros repurgauit oculos. Agnouerunt hic IOANNE M Baptistam, fluminis & sanguinis lauacro, sed in Danubio iam & non Iordane intincti, cum extincti barbari. Mors depontana extra Romam iussa, cum rupto pente viuidissimi quique fluctibus hausti sua exciderunt sorte. Euadendi quippe spēs desperatio fecerat, fugiendoq; mortē persequi placuit, & quasi

è vita

*Sed iterum
ibidem fin-
ditur dele-
tur.*

*tabe
in A
Lmg*

*virtu
illo
ntest
mor*